

Myntrningen i Danmark

1042-1146

-en studie med utgångspunkt i
det svenska materialet

C-uppsats i arkeologi

Stockholms universitet / Högskolan Gotland

Författare: Åsa Abrahamsson

Handledare: Cecilia Persson

123

Abstract

This essay deals with coins struck in Denmark 1042 – 1146. The aim is to establish a (relative) chronology based on Viking-Age coin-hoards, found within the present borders of Sweden.

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	Inledning	3
1:1	Syfte och frågeställning	3
1:2	Materialavgränsning	3
1:3	Metod	4
1:4	Definitioner	4
1:5	Varför behövs en kronologi?	4
1:6	Forskningshistorik	4
2	Bakgrund	5
2:1	Den danska myntningens historik	5
2:2	Politik och myntning i Danmarnk 1042-1146	5
2:3	De danska myntorterna	7
3	Materialpresentation och analys	
3:1	Lund	9
3:1:1	Magnus den Gode	9
3:1:2	Sven Estridsen	13
3:1:3	Harald Hen	20
3:1:4	Olof Hunger	20
3:1:6	Erik Ejegod	21
3:1:7	Niels	27
3:1:7	Erik Emune	23
3:1:8	Erik Lam	23
3:2	Gori	23
3:2:1	Magnus den Gode	24
3:3	Roskilde	24
3:3:1	Magnus dne Gode	24
3:3:2	Sven Estridsen	25
3:3:3	Niels	27
3:4	Viborg	
3:4:1	Magnus den Gode	28
3:4:2	Sven Estridsen	30
3:4:3	Knut den Helige	30
3:5	Slagelse	30
3:5:1	Magnus den Gode	30
3:5:2	Sven Estridsen	30
3:6	Odense	31
3:6:1	Magnus den Gode	31
3:7	Randers	31
3:7:1	Erik Ejegod	31
3:8	Ribe	32
3:8:1	Sven Estridsen	32
3:9	Århus	32
3:9:1	Magnus den Gode	32
3:10	Toftum	32
3:10:1	Magnus den Gode	32
3:11	Hedeby	33
3:11:1	Sven Estridsen	33
4	Tolkning och resultat	33
5	Sammanfattning	36
6	Referenser	37

1 Inledning

I Sverige har det hittats över 5300 danska mynt från sen vikingatid, tidig medeltid (Jonsson, under tryckning). De flesta återfinns i de landskap som tidigare varit danska samt Gotland som är känt för sina silverskatter.

Vikingatiden är enligt traditionell arkeologisk uppfattning slut vid år 1050, men enligt numismatisk definition omfattar vikingatid ytterligare hundra år. Det beror på att det under denna tid kommer in ett stort antal mynt från många olika länder i Sverige och att skatter av vikingatida typ förekommer. De vikingatida skatterna innehåller importerade mynt från flera olika områden. Skattfyndet från Burge (SHM 28830) i Lummelunda socken på Gotland är det yngsta. Det är som tidigast nedlagt år 1143.

Uppsatsen är till största delen skriven hos Numismatiska forskningsgruppen i Stockholm och jag vill tacka min handledare Cecilia Persson för all hjälp.

1:1 Syfte och frågeställning

Syftet med denna uppsats är att ställa en relativ och, om möjligt, absolut kronologi för den danska myntningen mellan åren 1042-1146.

Dessa frågor skall därför försöka besvaras:

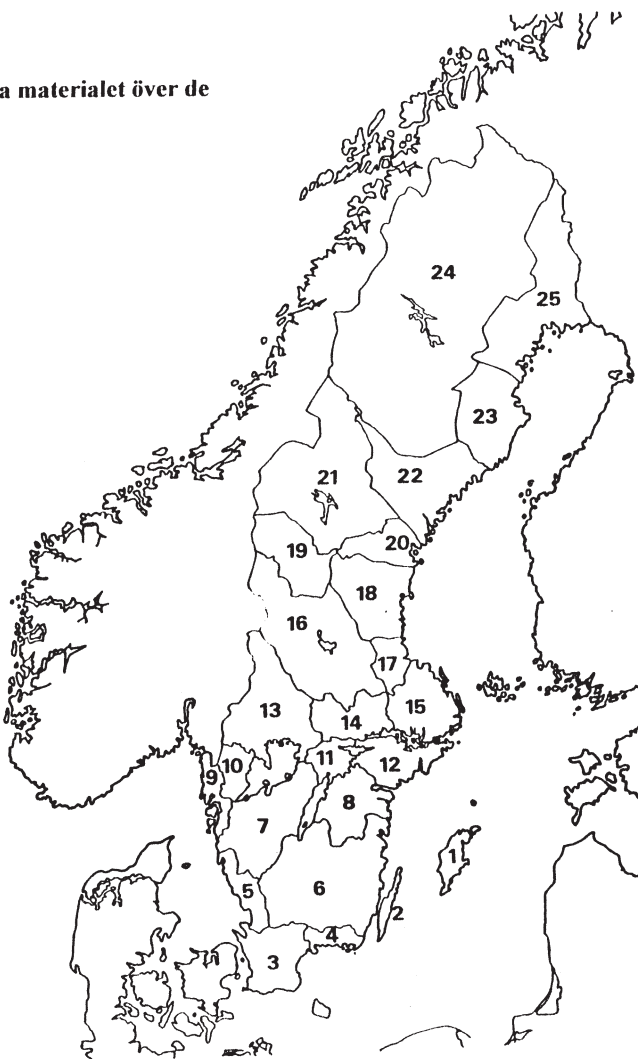
1. Går det att få fram en relativ och/eller absolut kronologi för de olika typerna?
2. Hur ser myntningens struktur ut, d.v.s. hur har mängden typer fördelat sig över tiden?

1:2 Materialavgränsning

Materialet som använts som underlag är avgränsat till fynd av danska mynt funna inom nuvarande Sveriges gränser. Tidsmässigt skall mynten ha präglats under de kungar som regerade i Danmark mellan åren 1042-1146. Präglingen skall också ha skett inom de gränser som gällde för Danmark under denna tid, dvs det nuvarande Danmark plus de svenska landskapen Blekinge, Skåne, Halland och tyska Sydslesvig.

Fördelningen av fynden i det sammanställda materialet över de svenska landskapen

Landskap	Antal mynt
1 Gotland	700
2 Öland	7
3 Skåne	1470
4 Blekinge	71
5 Halland	3
6 Småland	48
7 Västergötland	12
8 Östergötland	-
9 Bohuslän	-
10 Dalsland	-
11 Närke	-
12 Södermanland	-
13 Värmland	-
14 Västmanland	-
15 Uppland	1
16 Dalarna	25
17 Gästrikland	-
18 Hälsingland	-
19 Härjedalen	-
20 Medelpad	-
21 Jämtland	-
22 Ångermanland	1
23 Västerbotten	-
24 Lappland	-
25 Norrbotten	-

1:3 Metod

Jag har använt mig av de indelningar i typer som Peter Hauberg gjorde i sin bok, *Myntforhold og udmyntninger i Danmark indtil 1146*. De svenska fynden av danska mynt har lagts in i en databas för att göra materialet överskådligare. Uppgifterna om skattfynden har till största delen tagits från inventarielistor och skriftserien *Corpus Nummorum Saeculorum*. Flera av typerna som präglats i det sena vikingatida Danmark saknas i de svenska fynden. Genom att jämföra de olika typernas t.p.q. och stilmässiga likheter har en kronologisk ordning kunnat göras. För att kunna ställa en absolut kronologi krävs att t.p.q. täcker långa perioder utan stora avbrott. Ju flera tidiga nära liggande t.p.q. en mynttyp har, desto säkrare blir kronologin. Det är också bra med andra länders mynttyper i fynden eftersom det ger säkrare t.p.q. när datering även kan ske med hjälp av t.ex. engelska kronologier. Jag har också jämfört med de danska fyndens t.p.q. vilket vid flera tillfällen ändrat dateringarna för typerna.

1:4 Definitioner

- Myntort

Den plats där en typ har präglats.

- Myntherre

Den som låter prägla myntet. För de danska typerna är detta en kung.

- Myntmästare

Den som administrerat präglingen.

- Åtsida

Den sida som vanligen har myntherrens namn och/eller bild.

- Frånsida

Den sida som brukar ha myntortens namn.

- Typ

En grupp mynt, oftast med enhetligt motiv på både åt- och frånsida. Inskrifterna kan variera. Ibland står namn och titel och vid andra tillfällen endast namn.

- Variant

Mynt av samma typ som har skillnader i motiv eller omskrift. Om typen har präglats på olika orter eller den ena har stilelement som den andra saknar, så delas de oftast in i varianter.

- Präglingstid

Den tid under vilken en mynttyp har präglats. När en ny typ har börjat präglats så har i regel föregående typ slutat tillverkas.

- T.p.q.

Terminus post quem. Det tidigaste präglingsåret för det yngsta myntet i ett skattfynd. Talet anger alltså när skatten tidigast kan vara nedlagd.

- Skattfynd eller depåfynd

Två eller fler mynt som är nedlagda vid samma tillfälle.

- Lösfynd

Fynd av mynt som inte är avsiktligt nedlagt. De flesta lösfynd framkommer på åkrar, fält och i kyrkor.

1:5 Varför behövs en kronologi?

Alla studier av forntida kulturer utgår ifrån jämförandet av likheter och olikheter. Ju mer två artefakter liknar varandra desto troligare är det att de är samtida. Åt motsatt håll är det inte lika intressant att jämföra dem mot varandra om det är lång tid mellan dem.

Enligt Mats Burström ger en kronologi i sig själv inga nya svar. Den kan däremot användas för att hitta nya tolkningar till materialet. Ju fler samtida bitar det finns att sammanfoga desto större möjlighet finns för att slutligen kunna förstå helheten. (Burström 1989:37).

Genom att pussla ihop så många bitar som möjligt kan vi få en mer komplett bild av den nordiska vikingatiden.

1:6 Forskningshistorik

Kristian Erslev började på 1800-talet att analysera de danska mynten. Hans verk *Roskildes ældste mønter. Studier til dansk mønthistorie* gavs ut 1875. Han var den första att använda de stora skattfynden för att datera och ordna mynten kronologiskt (Becker 1988:131).

Peter Hauberg är den som har påverkat forskningen om den danska sena vikingatida myntningen mest under de senaste seklet. År 1900 utgavs hans bok *Myntforhold og udmyntninger i Danmark indtil 1146*,

där han presenterar en typologisk och kronologisk översikt över de danska myntfynden. Kronologin baserades på åtsidans inskriptioner och fyndens t.p.q. Nästan all senare forskning inom ämnet bygger i grunden på Haubergs studier.

Carl Johan Becker har arbetat bl.a. med stämpelkjedjor från den danska myntningen under 1000- och 1100-tal. I t.ex. artikeln *The Lund coinage of Hathacnut and Magnus the Good at Lund c. 1040- c. 1046* behandlar mynt från Lund med ett porträtt på åtsidan.

2 Bakgrund

2:1 Den danska myntningens historik

Blekinge, Skåne, Halland, Sydslesvig och under en period även Gotland var under medeltiden en del av Danmark. Lund var en betydande stad både politiskt och religiöst. I början av 1000-talet inrättades ett biskopssäte och den danske kungen residerade i staden under långa perioder (Silvegren 1995:265).

Redan på 800- och 900-talen präglades det under kortare perioder mynt i Hedeby. Det rörde sig om sk halvbrakteatrar utan vare sig myntortens -herrens eller -mästarens namn. Runt 995 börjar Sven Tveskägg göra efterpräglingar av engelska mynt, fortfarande oftast utan namn (Becker 1988:127).

Englands inflytande var stort och stamparna importerades ibland därifrån för att användas i Danmark. Även myntmästarna kom från England i början. Myntmästaren Godwine, möjligen från Lincoln har troligen präglat mynt både under Sven Tveskägg, hans son Knut den Store och den svenske Olof Skötkonung. Förmodligen var han rådgivare och lärde ut konsten att slå mynt till danskarna och de andra nordborna (Silvegren 1995:265). För att det skall vara någon mening med att prägla mynt måste myntherren ha så pass mycket makt att han kan kontrollera att hans undersåtar endast bedriver handel med *hans egna* mynt. En betydande mängd mynt måste vara i omlopp och de skall vara inbördes lika och utbytbara. Myntherren präglar sitt namn på myntet och garanterar därigenom pengarnas värde och silverinnehåll (NE: Myntväsendets historia). För att få in skatt dras alla mynt av den dåvarande typen in och präglas om.

Det medeltida myntvärdet var i östra Danmark 240 och på Jylland 288 penningar på en mark silver (Fornitz 1994:2).

Kungen hade sannolikt inte monopol på mynträkten under den första tiden, som det präglades mynt, utan han fick dela den med andra stormän. Myntningen skedde förmodligen inte på ett centralt myntverk utan i flera små metallverkstäder som var utspridda i staden och landet. Dessa sysslade kanske även med andra jobb såsom guldsmede (Becker 1988:128).

Det är under större delen av 1000-talet vanligt med förvirrade inskriptioner på vissa typer och varianter. Detta beror sannolikt inte på analfabetism eftersom det på flera mynt finns en helt oläslig åtsida medan framsidan är fullt läsbar. Skälet kan vara att olika stormän präglat mynten och inte kungen. Under den period, 1044-1047 då kungarna Magnus den Gode och Sven Estridsen slogs om makten kanske inte myntmästarna visste vem som satt på tronen och därför med flit gjorde oläsliga mynt (Jensen 1995:26).

Under Harald Hens tid, 1074-1080 lagstiftades att ingen mer än kungen hade rätt att slå mynt (Bendixen 1967:27). Straffet om man bröt mot detta var enligt den jylländska lagen på 1200-talet "halslös Gerning og Faldsmaal om man sætter Ambolt og Stempel og slaar Penning uden Kongens Tilladelse eller Bud" (Silvegren 1995:269).

Mynten under 1000-talet blir allt mindre och tjockare fram till Olof Hungers regering 1086-1095. Då går utvecklingen mot större tunnare mynt igen efter tyska influenser.

2:2 Politik och myntning i Danmark 1042-1146

År 1042 avled Danmarks dåvarande kung, Hardeknut, i England. Den norske kungen Magnus den Gode passade då på att ta över Danmark och kröns till kung även där. Magnus den Godes tid vid den danska tronen blev både kort och orolig. Mynten som präglades under denna tid har till största delen påverkats från anglosaxiskt håll (Bendixen 1967:23).

Under åren 1044-1047 slogs Magnus den Gode och Sven Estridsen om makten i Danmark. Mynten har, liksom tidigare, klara förebilder i England. På de två typer som finns i det sammanställda materialet är namnet Edward präglat. Namnet hänvisar till den engelske kungen Edward Bekännaren (1042-1046). Det är med all säkerhet inte han som slagit dessa utan namnen är kopierade efter de engelska föbeelderna. Det finns även andra exempel med oriktiga hänvisningar till döda och utländska kungar. Mynten med Edward Bekännarens namn har kanske präglats för att han stödde Sven Estridsen i hans kamp mot Magnus den Gode (Hauberg 1900:50).

Sven Estridsen var systerson till Knut den Store och ansåg sig genom detta ha rätten att bli kung. Magnus den Godes farbror, Harald Hårdråde, ville gärna ha tronen i Norge. Sven Estridsen och Harald Hårdråde slog sig ihop och Magnus den Gode utsattes för tryck från alla håll. Sven hade redan från början av perioden makten i vissa områden av Danmark. År 1046 gav Magnus Harald del i Norge och de två slöt sig samman mot Sven Estridsen istället (Hauberg 1900:50). Från denna period finns mynt med namnen Magnus, Sven, Harald och som tidigare nämnts, Edward. Sven Estridsen gick segrande ur striderna 1047. Han tog först makten över Skåne redan 1046, eller något tidigare, arbetade sig väster ut och erövrade sedan bit för bit landet. Han började slå mynt i Lund och troligen också på andra platser, innan han blev kung över hela Danmark, vilket de stora mängderna mynt från honom i tidiga skattfynd visar

Två myntmästar namn som förekommit i Lund under Magnus tidiga regering är Alfnöt och Outhinkarl. Deras namn försvinner i samband med att inskriptionerna på lundamynten blir förvirrade i slutet på regeringstiden. I stället dyker de upp i Odense och präglar där läsliga mynt åt Magnus den Gode. Magnus den Gode har troligen låtit prägla mynt (Hbg 29) på Fyn för att visa att han fortfarande kan kalla sig kung i en del av Danmark, när Sven Estridsen tagit Skåne i besittning. Något senare präglas mynt med inskriptionen SPEN ON OD, myntmästare är Alfnöt (typen finns ej med i det svenska sammanställda materialet). Vid detta skede har Sven även makten i Odense och understryker detta via mynten. Mängden mynt från Odense är liten, även från senare tid under Sven. Förmodligen har de utmyntningarna haft större betydelse politiskt än ekonomiskt (Becker 1990:34).

I politiken tog Sven kyrkan till hjälp för att behålla makten. Han har troligen inte haft så total kontroll över Danmark som han önskat utan andra stormän har haft anseende och inflytande. De har kanske slagit mynt själva. Detta kan vara anledningen till att kungens namn saknas på vissa mynttyper samt att inskriptionerna inte alltid är enhetliga och läsbara även efter stridsperioden (Bendixen 1967:27).

En helt ny myntort börjar användas under Sven, Thumatorp som eventuellt var det nuvarande Östra Tommarp utanför Simrishamn.

Svens förbund med kyrkan visar sig även inom myntningen, där kristna bilder är förhärskande. Mynttyperna är många och vanligast är typer med bysantinska motiv. Användandet av bysantinska förebilder påbörjades redan under Hardeknuts regeringstid (1035-1042). Mynten är oftast fria efterbildningar även om exakta kopior finns. En möjlig förklaring till efterpräglningarna är att danska män har arbetat som livvakter, sk väringar, hos kejsaren i Konstantinopel. När de återkommit hem har de haft bysantinska mynt med sig i bagaget, vilka har inspirerat myntherrar och myntmästare (Bendixen 1967:23f).

Mot slutet av sin regeringstid började Sven prägla mynt med runinskrifter som komplement till det latinska alfabetet. Det är mynt från Lund och bara fransidans omskrift skrivs med runor. Kungens nordiska namn Sven byts ibland ut mot det kristna Magnus. Runmyntens t.p.q. ligger aldrig tidigare än 1060-tal. De började tillverkas i Lund och sprids sedan därifrån. Anledningen till dessa mynt kan vara ett utslag av dansk nationalism (Jensen 1995:82).

Sven Estridsen efterträddes av sin son, Harald Hen (1074-1080). Han lagstiftade att det enbart var kungen som hade rätt att prägla mynt. De förvirrade inskriptionerna upphör, vilket kanske beror på just detta. Det tidigare ofta använda "on" vid ortsangivelser slutar att brukas, i stället håller man sig enbart till "i". Den ringa mängden typer och myntorternas minskade antal är enligt Hauberg ett utslag av oroliga tider. Harald hade fullt upp med att försöka bringa ordning i landet och fick passa på att prägla mynt när tillfälle fanns (Hauberg 1900:54). De få typerna och präglingsorterna kan också ha varit ett sätt att understryka vikten av kungamakten och religionen (Jensen 1995:47). Myntningen i Lund fortsätter med de bysantinska och kristna bilderna, på Själland börjar tyska förebilder märkas.

Harald Hens bror Knut den Helige kröntes till kung år 1080. Han förde en kyrkovänlig politik precis som sin fader Sven Estridsen. Knut ville återerövra England och för att finansiera ett tåg dit präglades undermåliga mynt i Viborg och Ålborg. Vikten var låg och silverhalten likaså. Missnöjet med kung Knut var stort och när han försökte införa en ny skatt tröt tålamodet hos gemene man. Under ett besök i Odense omringades kungsgården, en natt, av ilska danskar. Kungen flydde till S:t Albans kyrka där han blev mördad framför altaret (Bendixen 1967:28). Senare lyckades halvbrodern Erik Ejegod genomdriva en helgonförklaring av Knut (NE: Knut den Helige).

Olof Hunger var också son till Svend Estridsen. Han satt fram till sitt trontillträde 1086 fängslad hos greve Robert av Flandern. Olof blev frigiven i utbyte mot brodern Niels som fängslades i stället. Olof höll fast vid de lagar som Harald Hen stiftat och myntningen fortsatte i stort sett som tidigare. Mynten är något större och därmed ökar också stamparna i storlek och blir mer svårhårdade. Det innebar att de slets fortare och präglingen blev en aning suddigare. Olofs regering blev hård för befolkningen med missväxt och hungersnöd, därav tillnamnet Hunger. Kungen själv hade det svårt och han var tvungen att sälja en del av sitt jordgods för att överleva (Silvegren 1995:269f).

Ännu en av Svend Estridsens söner, Erik Ejegod regerade åren 1095-1104. Han var 39 år vid trontillträdet och kanske den starke man som behövdes efter Olofs eländiga styre. Ejegod har betydelsen *den alltid gode*. Erik Ejegod avled under en pilgrimsfärd till Jerusalem (NE:Erik Ejegod).

Niels var vid trontillträdet 50 år och har fått tillnamnet den Gamle. Han regerade i över trettio år och nådde en ganska ansevärd ålder. Han var gift med en svensk prinsessa, Margareta Fredkulla. Hon var av en betydelsefull ätt och hade stora tillgångar i Sverige (Jensen 1990:136). På sina mynt har Niels präglat det kristna latinska namnet Nicolas. Efterhand försvinner myntortens namn från stamparna (Bendixen 1967:29f). Samtliga typer i det sammanställda materialet kommer från samma fynd, S:t Clemens 9 (KM 71839).

År 1134 stod slaget vid Foteviken i Skåne. Kung Niels och hans son Magnus slogs där mot Erik Ejegods son Erik Emune. Niels besegrades och flydde till Jylland där han blev mördad av sina egna män. Erik Emune besteg tronen, men oroligheterna fortsatte i Danmark. Efter drygt fyra år som kung blev han dödad vid tinget i Ribe (Silvegren 1995:271).

Efter Erik Emunes död var förhållandena i landet mycket oroliga. Erik Lam (1137-1146) som var nevö till den föregående kungen blev den nye regenten. En upprorsstämning rådde och Erik Lam fick kämpa hårt för att behålla makten. Det instabila läget påverkade myntningen negativt. Endast två typer är kända som är tillverkade i Lund och Roskilde. Den enda typen funnen i det sammanställda materialet är från Lund. Kyrkans inflytande var stort och kungen förde en mycket kyrkovänlig politik. Biskopen i Lund fick under denna tid del i myntningen. År 1146 avsa sig Erik Lam tronen och blev munk (Bendixen 1967:31).

2:3 De danska myntorterna

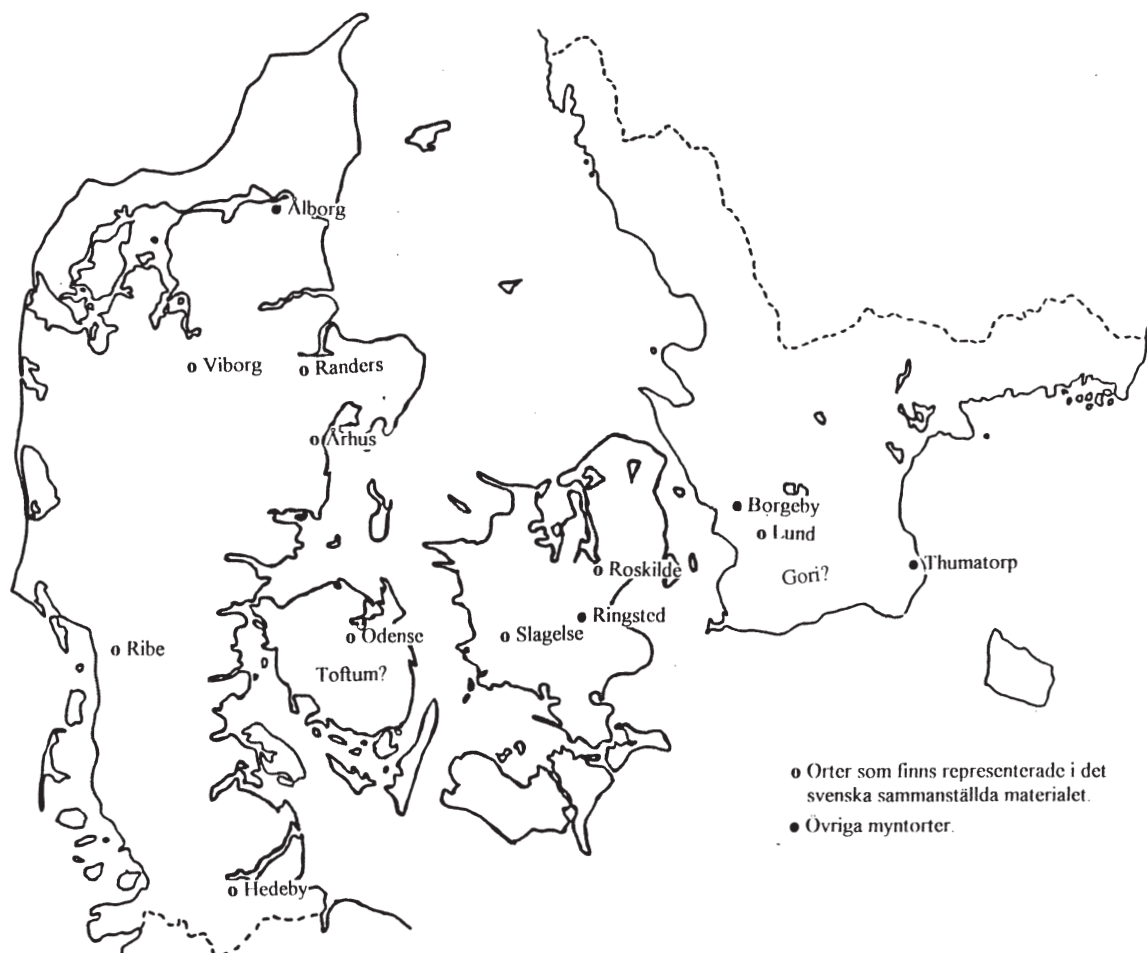
Vid varje myntort skapas efterhand egna motiv. En från början likadan typ utvecklas åt olika håll beroende på vart den präglas. Detta tyder på ett ganska decentraliserat myntningssystem. Genom den tradition som finns vid en präglingsort kan man sluta sig till om myntet är tillverkat vid platsen i fråga, även om inskriptionerna är knapphändiga eller saknas. Bland Roskildemynten är det vanligt med bl.a. triquetra symbolen som motiv, från Knut den stores tid fram till Sven Estridsen. De bysantinskinspirerade typer med bla stående helgon som präglades under Sven Estridsens regering i Skåne, på Fyn och Jylland förekommer inte på Själland. I Roskilde och Slagelse präglas istället mynt med bild på kungen hållandes ett svärd eller andra mönster och symboler. Präglingsorterna har alltså en egen karaktär som sätter sina spår. Denna företeelse märks under hela den tid som behandlas i denna uppsats.

Lund är tveklöst den ort där flest olika typer tillverkats, följt av Roskilde. Även andra, både stora och små orter har haft mynttillverkning från och till under olika perioder.

Myntorternas användande under respektive kungs regeringsperiod:

	MdG	SE	HH	KdH	OH	EEj	Niels	EEm	EL
Borgeby		X		X					
Gori	X								
Hedeby	X	X							
Lund	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Odense	X	X		X					
Randers						X			
Ribe		X					X		
Ringsted				X	X	X			
Roskilde	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Slagelse	X	X	X	X	X				
Thumatorp		X	X	X					
Toftum	X								
Viborg	X	X	X	X	X		X		
Ålborg				X					
Århus	X								

Danska myntorter under åren 1042-1146

3 Materialpresentation och analys

De olika typerna presenteras efter myntort. De har delats upp efter respektive myntherre och slutligen i den kronologiska ordning de, i denna uppsats, bedömts ha präglats. De typer som Hauberg har placerat under rubriken "stridsperioden (1044-1047)" har placerats under Magnus den Godes regering.

Diagram, som visar antal fynd där typerna förekommer i Sverige, finns på de typer som är representerade med fler än tre mynt i det sammanställda materialet.

T.p.q. värdena i tabellerna är bara från de svenska fynden. De danska fynden har endast tagits med i diskussionen om typerna. Lösfynden har inte skrivits in i tabellerna men de finns med i diagrammen. T.p.q. i det sammanställda materialet är inte baserat på samtliga fynd av danska mynt i Sverige. Totalt innehåller materialet 2338 mynt.

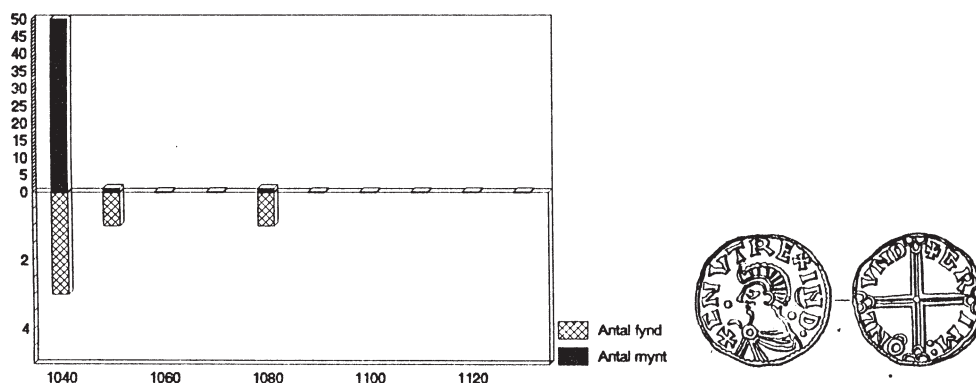
Museumens förkortningar:

SHM	Statens Historiska Museum
KM	Kulturen i Lund
KMMS	Den Kongelige Mønt og Medaillesamling, Köpenhamn
LUHM	Lunds Universitets Historiska Museum
GAM	Göteborgs Arkeologiska Museum
SM/V	Smålands Museum / Växjö
GF	Gotlands Fornsal
Pri	Privat
KMK	Kungliga Myntkabinetet

3:1 Lund

Lund var Danmarks viktigaste myntort under den sena vikingatiden. Den största mängden mynt och typer som hittas i fynden kommer från Lund och utmyntningarna verkar ha varit större än i andra delar av landet. Det är också i Lund som nya influenser och idéer märks först. De sprider sig sedan vidare efter en tid till de andra myntorterna (Hauberg 1900:70).

3:1:1 Magnus den Gode 1042-1047

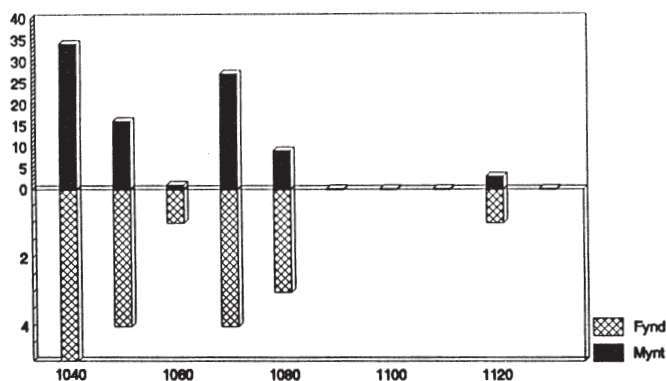
Typ ML1 (Hbg Knut 23) Åtsidan har en bröstbild på en man och fränsidan ett långt kors. Typen kan jämföras med den engelske kungen Ethelreds Long Cross som präglades 997-1003. Hauberg har placerat denna typ under Knut den Stores Lundamyntningar. Detta i första hand beroende på åtsidans inskription, CNVT REX IN D. Trots Knut den Stores namn är förmodligen typen senare än så. T.p.q. visar att myntet troligen präglats av Magnus den Gode (Jonsson, muntl. medd. dec 1996). Det tidigaste fyndet som innehåller typen är nedlagt 1042 (Öja SHM 2795) och det är alltså en av Magnus den Godes första typer tillverkade i Lund.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
ML1	Knut 23	52	1042-1089	1042

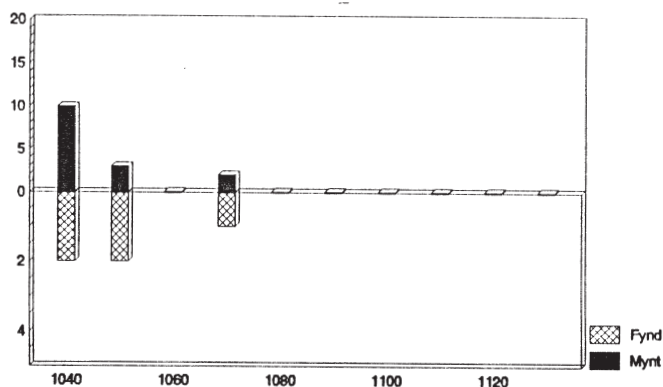
Typ ML2 (Hbg 6) Åtsidan har en bröstbild på en man med hjälm och motivet liknar den engelske kungen Ethelreds typ Helmet präglad 1003-1009. Fränsidan har ett långt kors med prickar i vinklarna, liksom även förebilden har. Fränsidans motiv är också likt den samtida engelske kungen Edward Bekännarens mynt Trefoil Quadrilateral som präglades mellan 1046 och 1048. Det är dock inte särskilt troligt att denna typ är förebild för de danska mynten. ML2 har en åtsida som ansluter sig till de andra, följande danska Helmet inspirerade typerna och t.p.q. för dessa är som tidigast redan 1042, se typ ML3. Magnus den Godes typ har alltså troligtvis präglats innan Edward Bekännarens

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
ML2	6	3	1047	1042

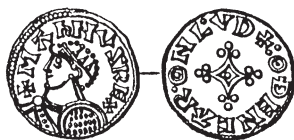
Typ ML3 a (Hbg 1) Bröstdbild av kungen och kungens namn på åtsidan. Det finns även åtskilliga mynt med förvirrade inskriptioner. Frånsidan har ett långt kors, som också liknar Ethelred, Long Cross, präglad 997-1003. T.p.q. från tre fynd visar 1047, och många skatter är nedlagda under 1050 talet. Jag vill föra samman denna typ med den följande på grund av främst åtsidornas och även frånsidornas likheter med varandra.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
ML3 a	1	91	1047-1120	1042

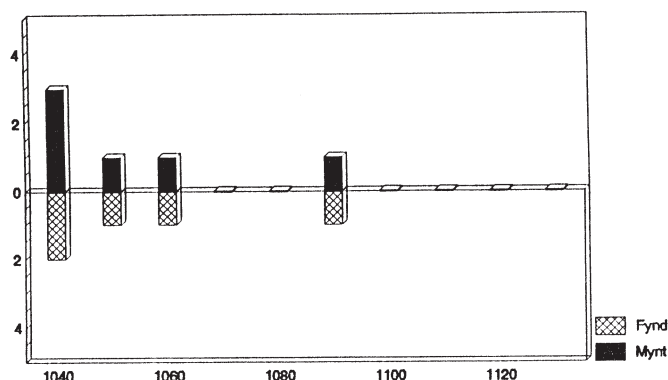
Typ ML3 b (Hbg 5) Bröstdbild på kungen och på frånsidan finns ett långt kors med tre prickar i vinklarna. Vissa varianter finns med förvirrade omskrifter. Typen påminner om Ethelreds Helmet präglad 1003-1009. Det tidigaste t.p.q. är 1042 från Öja (SHM 2795) och även de engelska mynten i fyndet ger samma t.p.q. som de danska. I Danmark har två fynd med t.p.q. 1044 framkommit i Ströby och Store Valby.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
ML3 b	5	15	1042-1047	1042

Typ ML4 (Hbg 9) Åtsidan har en bröstbild på kungen och fränsidan en sfärisk fyrkant med tre kulor i varje vinkel. Första t.p.q. är 1047 från Äspinge (SHM 6620) för två stycken mynt. Ett tredje fynd med typen finns med t.p.q. långt efter Magnus död. Typen har samma förebild som de två föregående, Ethelreds Helmet, och det placeras den tidigt under Magnus den Godes regering.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
ML4	9	3	1047	1043

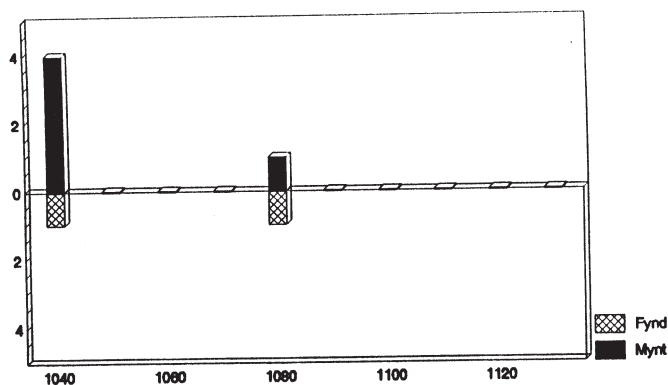
Typ ML5 (Hbg 15) Förvirrad omskrift på åtsidan och ett lamn med korsstav. Förebilden finns att hämta i England som är Ethelreds typ Agnus Dei, präglad 1009. Lammet har den kristna betydelsen guds lamn. Fränsidan har ett långt kors, liknande Ethelreds Long Cross. På Ethelreds mynt har inte denna åt- och fränsida kombinerats och även utförandet av lammet på ML5 är eget danskt med punktad bild. Tidigaste t.p.q. är från Äspinge (SHM 6620) ger 1047 men typen hör stilmässigt samman med ML6 som har ett tidigare t.p.q. på 1044 från Danmark.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
ML5	15	6	1047-1092	1013-1044

Typ ML6 (Hbg 16) Förvirrade inskriptioner och en avbildad fågel på åtsidan. Fågeln är gjord i samma punktade stil som lammet i föregående typ. Fränsidan har ett långt kors liknande Ethelreds Long Cross. Typen är hittad i Äspinge (SHM 6620), t.p.q. 1047 och ett danskt fynd från Ströby ger ett ännu tidigare t.p.q., 1044.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
ML6	16	2	1047	1013-1044

Typ ML7 (Hbg 2) Åtsidan har en bröstbild på kungen, ibland med spira. Frånsidan har ett långt kors med bågar mellan armarna. Förebilden finns hos Knut den Store både hos hans engelska och danska mynt. Inskriptionerna är stundom förvirrade. Typen har t.p.q. 1047, från Äspinge (SHM 6620), och finns i fyra exemplar i det fyndet.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
ML7	2	5	1047-1084	1044

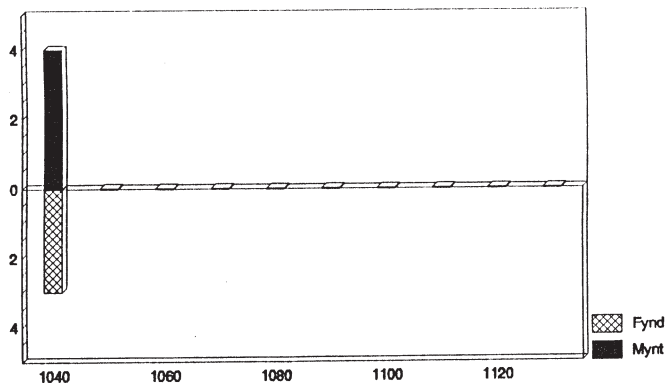
Typ ML8 a (Hbg 7) En efterprägling av Hardeknuts engelska typ Arm and Sceptre som tillverkades 1040-1042. Åtsidan har en bröstbild på kungen med spira, frånsidan ett långt kors med en sfärisk fyrkant över. Typen finns endast representerad i Äspingefyndet (SHM 6620) med två mynt, t.p.q. 1047.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
ML8 a	7	2	1047	1045

Typ ML8 b (Hbg 10) Ett mynt finns med i Äspingeskatten (SHM 6620), t.p.q. 1047. På åtsidan finns en bröstbild av kungen med spira. På frånsidan finns ett kors som har Hardeknuts Jewel Cross som förebild. På grund av åtsidans överensstämmelse med Hbg 7 och det faktum att båda frånsidorna är efterpräglingar av Hardeknuts engelska typer, vill jag sammanföra dessa till samma typ.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
ML8 b	10	1	1047	1045

Typ ML9 (Hbg 4) Präglad i Lund med bröstbild av kungen och spira. Frånsidan har ett långt kors med PACX i vinklarna. Förebilden är Edward Bekännarens typ Pacx, präglad 1042-1044. Efterpräglingarna i

Danmark har troligen inte påbörjats förrän efter att typen slutat tillverkas i England. Det finns varianter med förvirrade inskriptioner. Förutom som lösfynd förekommer typen i två fynd från 1047, Gandarve (GF C 9851) och Äspinge (SHM 6620) med ett mynt i varje fynd.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
ML9	4	4	1047	1045-1046

Typ ML10 (Hbg 3) Bröstmål på kungen med spira på åtsidan och frånsidan har ett långt kors med blommor i vinklarna. Motiven liknar ML9 i stora drag och är troligen efterföljande typ. Endast ett mynt är funnet i den stora skatten från Äspinge (SHM 6620), Skåne, t.p.q. 1047.

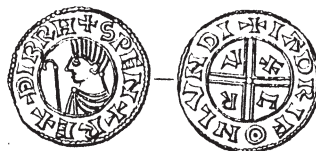
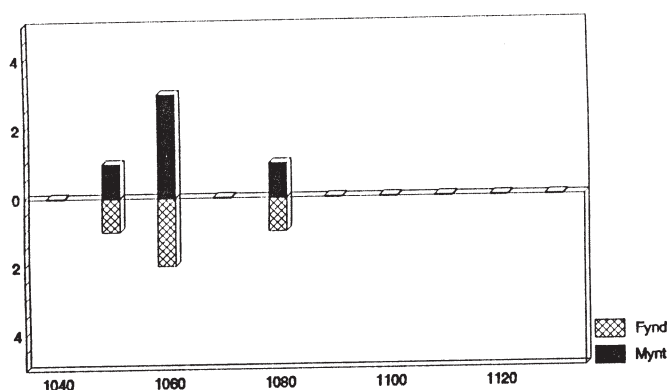
Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
ML10	3	1	1047	1046

Typ ML11 (Hbg 2) Åtsidan har en bröstmål på en man och framför finns ett framåtvänt mindre ansikte. Omskriften är EDDAXD. Frånsidan har ett långt kors. Hela myntet är en efterprägling av Ethelreds Long Cross bortsett från det lilla ansiktet. Omskriftens namn syftar på den engelske kungen Edward Bekännaren som stödde Sven Estridsen, såsom tidigare nämnts. Sven tog troligen makten i Lund runt år 1046 och det är det troliga präglingsåret för denna typ. Typen har hittats i Äspingeskatten (SHM 6620) och i Skälö (SHM 4637), t.p.q. 1047 och 1056.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
ML11	2	2	1047-1056	1046

3:1:2 Sven Estridsen 1047-1074

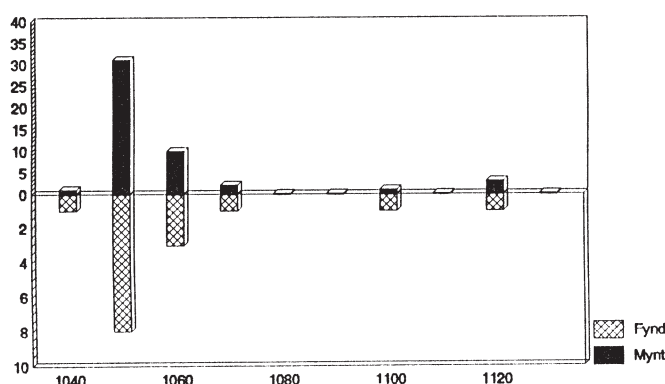
Typ SEL1 (Hbg 3) Bröstmål på en man med herdestav eller biskopskräkla på åtsidan. Frånsidan har ett kors med C, R, V och X i vinklarna. Varianter finns med förvirrade inskriptioner. T.p.q. 1051 från Torlarp, Småland (SM/V). Denna typ har Etelreds Crux-typ som präglades 991-997 i England, som förebild. Trots det något sena t.p.q. har typen silmässiga likheter med stridsperiodens engelskinspirerade mynt och placeras därför i anslutning till dessa.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SEL	3	5	1051-1081	1046

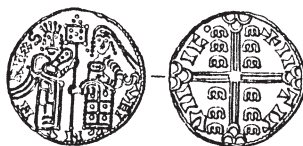
Typ SEL2 (Hbg 19) En ryttare med vapen och sköld utan omskrift på åtsidan, ett långt kors på fränsidan. Det är första gången en häst med ryttare uppträder på de danska mynten. Förebilden skulle kunna vara en keltisk efterprägling av Philip II:s av Makedonien (359-336 fKr) mynt. Ryttaren är avbildad i antik grekisk ridstil (Jensen 1995:36). Motivet visar kanske kungen som en krigare vilket kan tyda på en präglingstid innan Sven Estridsen blev kung, då han slogs mot Magnus den Gode. Två mynt ifrån Äspinge (SHM 6620), t.p.q. 1047 visar samma sak. Typen placeras först ut av Sven Estridsens utmyntningar på grund av att det senare under de närmaste två åren finns en oavbruten likhet i stil som gradvis ändrar sig, på övriga typers motiv. Denna typ, SEL2 passar inte in någon annanstans än innan dessa.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SEL2	19	3	1047-1089	1046

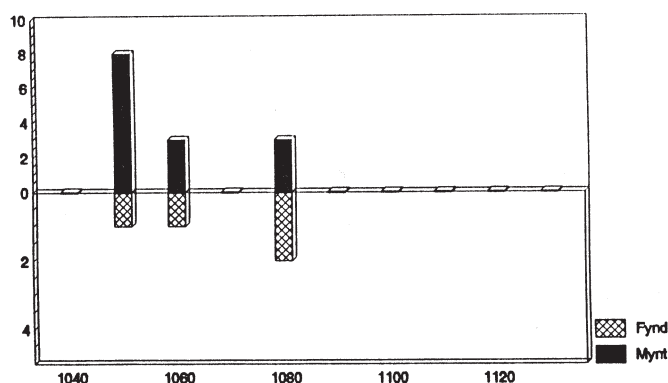
Typ SEL3 a (Hbg 8) Åtsidan har en ängel som ger en kvinna en fana, fränsidan har ett långt kors med halvmånar i två eller alla vinklarna. Åtsidan på Hbg 11 har samma motiv, därför har jag satt dessa två som en typ. Kvinnan på åtsidan föreställer eventuellt Estrid, Knut den Stores syster och Svens Estridsens mor. Genom henne hade Sven Estridsen en koppling till den danska kronan. Kanske tyckte han sig ha större rätt till tronen än Magnus den Gode p.g.a släktskapet med de tidigare danska regenterna. Det var kanske viktigt att påvisa detta faktum under stridsperioden, när Magnus också ville vara Danmarks regent. Vanligaste varianten är med förvirrade inskriptioner. Äspingefyndet (SHM 6620) ger typen t.p.q. 1047. Ett fynd från Danmark, Östre Rosendalegård ger dock ett ännu tidigare t.p.q., 1046. Denna typ är förmodligen liksom de följande tre typerna en del av Svens propaganda mot Magnus den Gode. Ibland står titeln rex på myntet.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SEL3 a	8	51	1047-1120	1046

Typ SEL3 b (Hbg 11) En ängel ger en kvinna en fana på åtsidan liksom på Hbg 8. Fränsidan har ett långt kors och två rader med bokstaven E. E:na och kvinnan på fränsidan föreställer eventuellt Sven Estridsens mor Estrid. Ett mynt är funnet i Tystebols (SHM 16717) på Gotland där Svens mynt är daterande. Detta mynt borde tidsmässigt ligga ungefär på samma ställe som de andra med Estrid.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SEL3 b	11	1	-	1046

Typ SEL3 c (Hbg 13) Åtsidan visar två änglar utan omskrift och fränsidan ett långt kors med två rader av E. T.p.q. är 1051 här i Sverige men det danska fyndet från Ölstedts kirkegård har t.p.q. 1047. P.g.a. likheten mellan de två föregående mynttyperna och denna typ placerar jag dem som varianter av varandra.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SEL3 c	13	15	1051-1089	1046

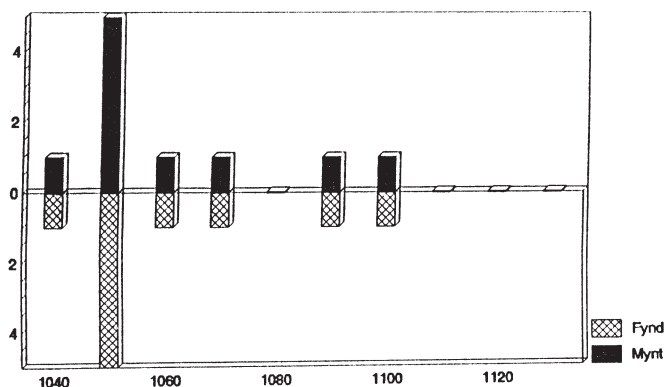
Typ SEL4 (Hbg 16) En bild på två figurer, förmodligen kungen och Kristus, på åtsidan. Även om figurerna inte är exakt lika de med en ängel och en kvinna så påminner motiven om varandra. Fränsidan visar ett långt kors. Typen är hittad i Äspinge (SHM 6620) och Vitaby (Pri 0), t.p.q. 1047 och 1048.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SEL4	16	3	1047-1048	1046

Typ SEL5 (Hbg 7) På åtsidan räcker en ängel en fana till en kvinna med flätor, på fränsidan sitter Kristus på en tron. Typen är troligen en hybrid och kristusbilden visar en övergång till nästa stora grupp av typer, de med bilder på en sittande Kristus. Michael Fornitz menar att detta är ett mynt med dubbla värdet. Vikten är högre och diametern är större i jämförelse med övriga typer (Fornitz 1994:2). Typen förekommer en gång i Äspinge (SHM 6620).

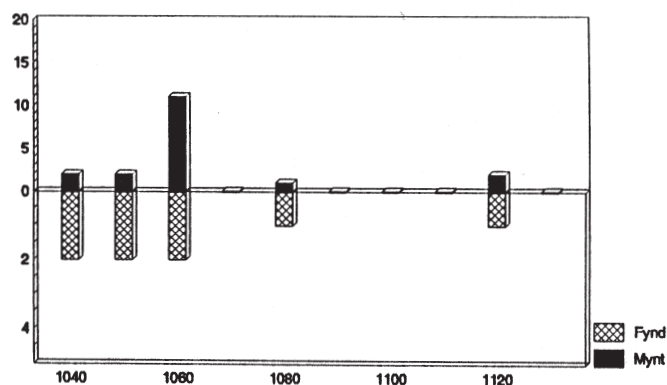
Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SEL5	7	1	1047	1046

Typ SEL6 a (Hbg4) Åtsidan har kungen stående med korsstav i ena handen och riksäpple i andra.

Frånsidan har en liknande figur med. Inskriptionerna är förvirrade. T.p.q. är 1048 från Vitaby (Pri 0) i Skåne, och det förekommer flera mynt under 1050-talet i fynden.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SEL6 a	4	10	1048-1107	1047

Typ SEL6 b (Hbg 9) Kungen stående med korsstav och riksäpple på åtsidan, omskriften är förvirrad. Frånsidan har ett långt kors. T.p.q. är från 1047, Äspinge (SHM 6620) och Gandarve (GF C 9851).

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SEL6 b	9	18	1047	1047

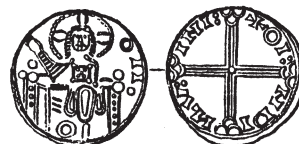
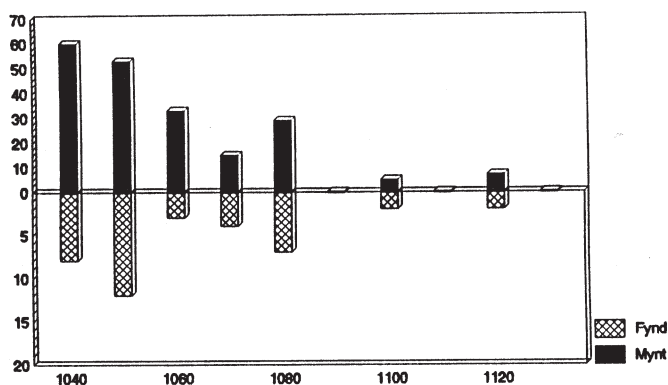
Typ SEL6 c (Hbg 10) På åtsidan står en figur med ett kors i ena handen. Frånsidan har ett kors med mindre kors i vinklarna. Inskriptionerna är förvirrade. Typen har t.p.q. 1066 från Snauvalds (SHM 16181). Den förekommer också i Lyngby fyndet från Danmark, t.p.q. 1053. Präglingen skedde förmodligen tidigare än så, eftersom sambandet med de övriga bilderna på den stående kungen är tydlig.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SEL6 c	10	2	1066-1068	1047

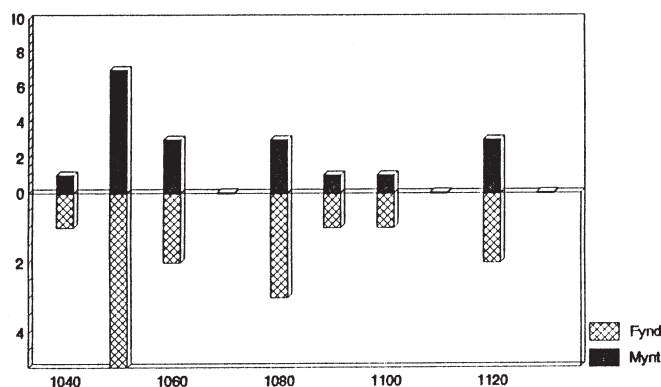
Typ SEL7 (Hbg 1) Kungen står med ett patriarkalkors i ena handen och riksäpplet i den andra på åtsidan. På frånsidan finns en man med krona på huvudet och ett patriarkalkors i ena handen. Den andra handen är lyft. Typen hör till gruppen av mynt med en bild på kungen stående. De är sannolikt präglade 1047. Det är troligen ett skådemynt vikten är väsentligt högre än normalt.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SEL7	1	1	1074	1047

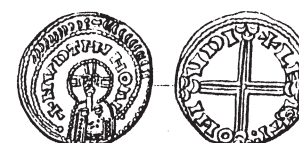
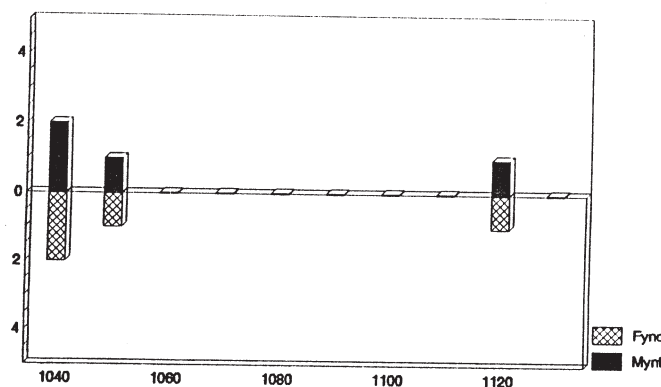
Typ SEL8 a (Hbg 6) Detta är det absolut vanligaste myntet i materialet och förekommer i inte mindre än 37 olika fynd. T.p.q. är 1047. Förvirrade omskrifter men på vissa varianter kan myntpräglarens namn stå, ibland på bägge sidor. På åtsidan är Kristus avbildad på en tron. På fränsidan finns ett långt kors.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SEL8 a	6	223	1047-1120	1047-1058

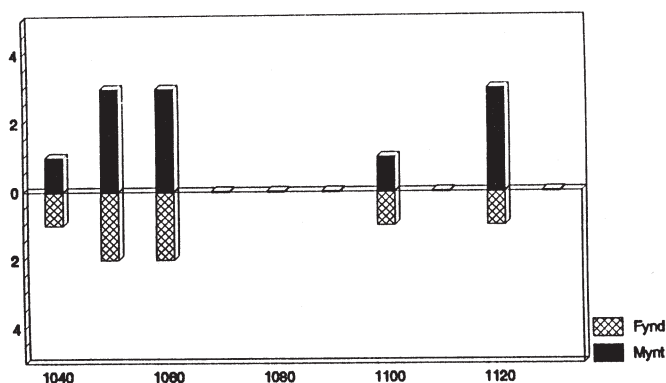
Typ SEL8 b (Hbg 25) Framåtvänd bröstbild på man med gloria på åtsidan. Fränsidan har ett långt kors med två S i vinklarna. Inskriptionerna är förvirrade men slutar ofta på LV eller L som tyder på att Lund var präglingsorten. T.p.q. är 1048 från Garde (SHM 11619) på Gotland. Typen präglades troligen samtidigt som de andra Kristusavbildningarna.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SEL8 b	25	21	1048-1120	1047-1058

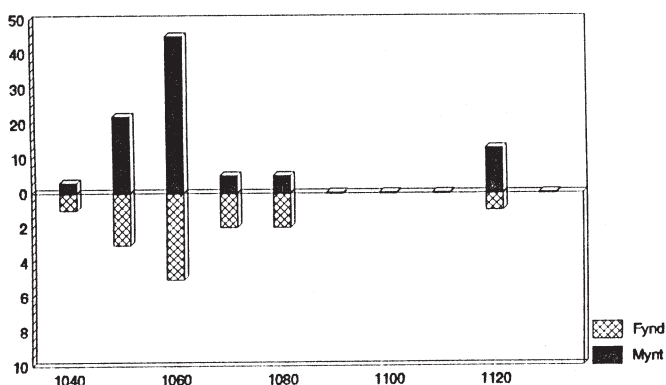
Typ SEL8 c (Hbg 23) Två fynd av typen finns med t.p.q. 1047, Äspinge (SHM 6620) och Gandarve (GF C 9851). Åtsidan har en Kristusbild och förvirrad omskrift och fränsidan ett långt kors. Stilmässigt hör typen samman med de övriga Kristus motiven.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SEL8 c	23	4	1047	1047-1058

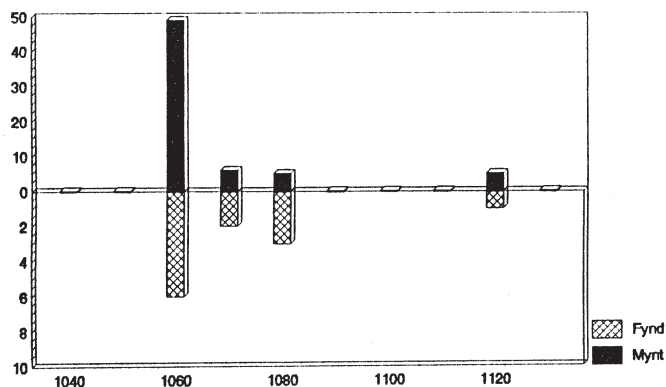
Typ SEL9 (Hbg 17) På åtsidan finns ett lamm med gloria och någonting på ryggen. Det är två fyrkanter med streck i som Hauberg tycker eventuellt liknar ett stängt altarskåp. Frånsidan har en fågel, den helige andes duva. Förebilden är Ethelreds Agnus Dei. I jämförelse med Magnus den Godes efterprägling av denna typ, Hbg 15, är denna ytterligare utvecklad mot en egen dansk stil. Lammets är punktat och har dessutom fått en gloria. Duvan på frånsidan har blivit kantigare. T.p.q. är 1053 från Garde (SHM 3544) på Gotland. Det finns ett danskt fynd, Hågerup som är nedlagt tidigast 1048. Det är antagligen strax innan denna tid som typen tillverkas.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SEL9	17	11	1053-1120	1048

Typ SEL10 (Hbg 28) På åtsidan står Kristus med en bibel i handen. Namnet Magnus är präglad som omskrift, Sven tog detta kristna namn som tillnamn (Hauberg 1900:52). På frånsidan finns ett kors gjort av tutor.

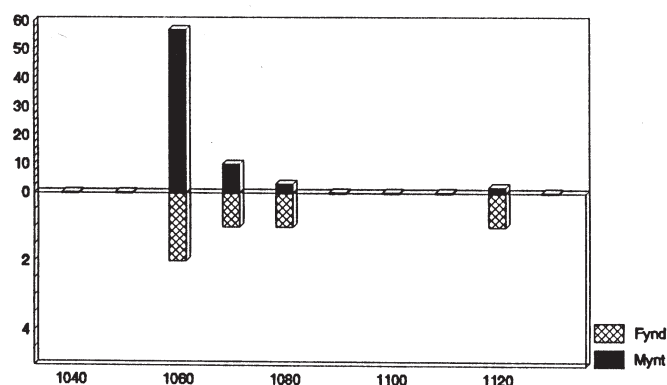
Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SEL10	28	97	1050-1120	1050-1062

Typ SEL11 (Hbg 30) Man med gloria, troligen Kristus, på åtsidan. Frånsidan har ett kors gjort av tutor. Inskriptionerna är skrivna med runor, bortsett från kungens tillnamn Magnus. Ibland finns dock även

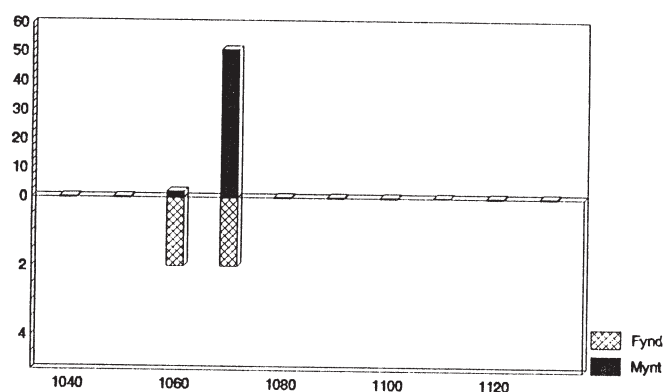
latinska bokstäver i myntortens namn. Fyndet från Stommen (GAM 48047), Västergötland, har t.p.q. 1060.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SEL11	30	66	1060-1130	1062-1067

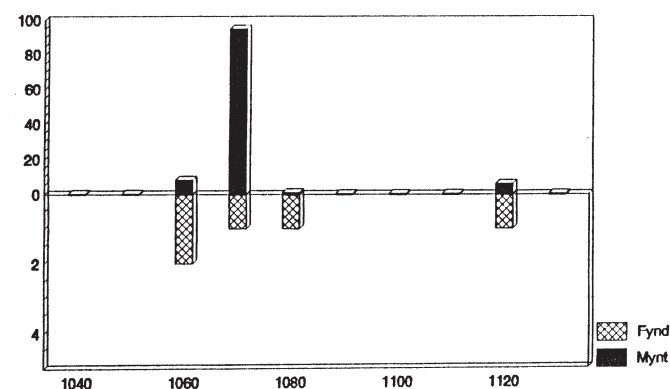
Typ SEL12 (Hbg 31) Åtsidan har osammanhängande bokstäver i stället för omskrift och en bild av sittande Kristus. På fränsidan ett kors av rutor och inskriptioner med runor. Ett fynd från Snauvalds (SHM 16181) på Gotland ger t.p.q. 1066.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SEL12	31	73	1066-1120	1062-1067

Typ SEL13 a (Hbg 32a) Ett runmynt med liknande utseende som den följande typen. Det som skiljer dem åt är alfabetet och antalet blommor runt den sittande mannen. T.p.q. är från Bertels (SHM 12413) på Gotland, 1068. De två varianterna finns representerade i fynd med samma t.p.q. och har troligen präglats i anslutning till varandra.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SEL13 a	32	99	1068-1120	1067-1071

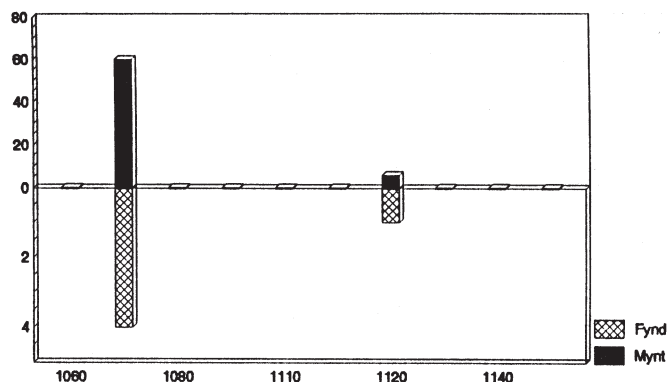

Typ SEL13 b (Hbg 32) Sittande Kristus och blommor runt om i stället för omskrift. Omskriften på fränsidan är med latinska bokstäver, ett långt kors och fyra halvmånar. En variant av typen finns med

runor på fränsidan, SEL13 a Typen kan vara efterföljaren till runmynten, då man kanske återgick till användandet av det latinska alfabetet igen. De två varianterna finns samtidigt i ett fynd från Löddeköping (SHM 3357), annars ligger de i olika skatter. T.p.q. är 1068 från Fjälkinge (SHM 3453).

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SEL13 b	32a	53	1068-1074	1068-1074

3:1:3 Harald Hen 1074-1080

Typ HL1 (Hbg 1) Finns representerad i Sverige i flera fynd. Tyvärr är det Haralds mynt som är daterande, så materialet säger ingenting om präglingstiden. Åtsidan har ett helgon med gloria och herdestav. Fränsidan har ett propeller liknande kors som Hardeknuts engelska typ Jewel Cross som präglades 1035-1037. Vissa stilelement på HL1 påminner mycket om Sven Estridsens senare runmynt från Lund så typen är troligen präglad i början av Haralds regering.

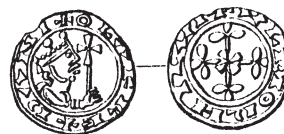
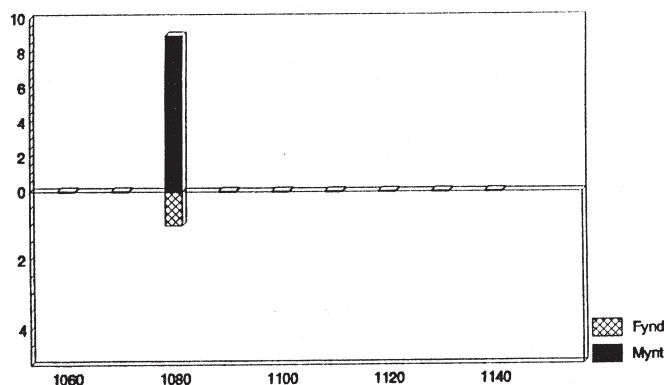
Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
HL1	1	64	1074-1120	1074-1077

3:1:4 Olof Hunger 1086-1095

Typ OL1 (Hbg 1) Typen har hittats i Lund (KM 66166), men tyvärr som lösfynd. Åtsidan har en framåtvänd bröstbild på en man och fränsidan ett kors med punkter i vinklarna. Fränsidans motiv har vissa likheter med föregående kung, Knut den Heliges Hbg 4, se bilaga. Den skulle därmed kunna vara den första av Olof Hungers mynt från Lund.

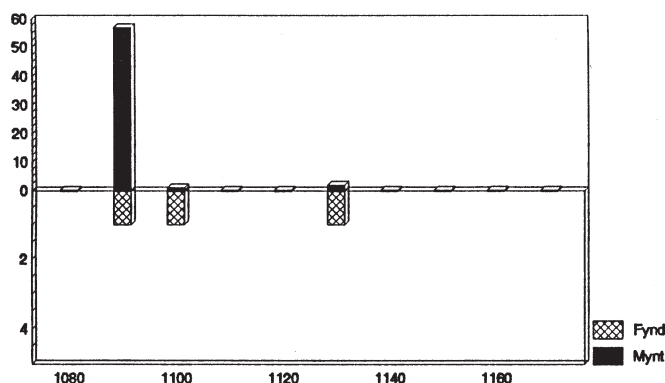
Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
OL1	1	2	-	1086-1089

Typ OL2 (Hbg 2) Flera mynt är hittade på Fuglie kyrkogård tyvärr som ensam typ, vilket inte ger någon datering. Präglingstiden ligger troligen mellan den föregående typen OL1 och den följande OL3 vilket

borde varit någon gång i mitten under Olof Hungers regering. Åtsidan har en bröstbild på en man med krona och spira, fränsidan ett mittkors av fem bladkors.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
OL2	2	9	-	1089-1092

Typ OL3 (Hbg 4) Ett större fynd av typen har gjorts i Lund (SHM 18003) och ger t.p.q. 1095. Det kan betyda att typen präglats under den senare delen av Olofs regeringstid. På åtsidan finns en framåtvänd man med krona och fränsidan två män med kronor. Dessa föreställer helgonen och martyrerne Simon och Judas som var släktingar till Jesus. Motivet kommer från det tyska Goslar där deras relikier förvarades. Kejsaren lät bygga en kyrka till deras ära och präglade även en stor mängd mynt som tydligen inspirerade Olof Hunger. Bilden kan kanske ha en annan mer dansk innebörd. Olof Hungers bror Knut den Helige blev dräpt i S:t Albans kyrka samtidigt som ännu en broder, Benedikt blev mördad i ett grannhus. De begravdes 1095 och mynten är kanske att betrakta som minnesmynt över dessa båda herrar (Jensen 1995:52). Det faktum att figurerna ser ut att ha kronor på huvudena talar för detta

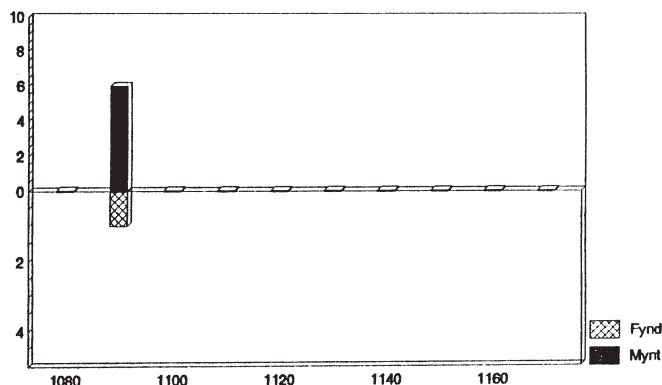
Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
OL3	4	60	1095-1130	1092-1095

3:1:5 Erik Ejegod 1095-1104

Typ Ejl1 (Hbg 2) Ett mynt är funnet i Tomsarve (SHM 814) på Gotland, i en skatt med t.p.q. 1130. I Danmark finns typen med i fyndet Lundby Krat som ger ett användbarare t.p.q. på 1100. Åtsidan visar en framåtvänd man med krona och spira. På fränsidan finns åter igen två män med krona. Denna typ ser stilmässigt ut att vara efterföljaren till Olof Hungers sista mynt.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
Ejl1	2	1	1130	1095-1098

Typ Ejl2 (Hbg 1) Finns representerat i det sammanställda materialet genom ett enda fynd från S:t Märten's kyrkan i Lund (SUM 18003) där Ejegods mynt är daterande. Ett danskt fynd från Lundby Krat

ger t.p.q. 1100. Det visar på tillverkning under den tidigare hälften av regeringsperioden och detta skulle kunna vara . På åtsidan finns en man med krona och korsformig spira. Frånsidan har en bröstbild på två män med kronor, Simon och Judas eller Knut och Benedict?

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
EjL2	1	6	-	1098-1101

Typ EjL3 (Hbg 3) Ett lösfynd är hittat i Skåne (KM 76579). Typen är också funnen i Allerslev, Danmark med t.p.q. 1104. Åtsidan har en framåtvänd bröstbild av en person med krona och svärd, frånsidan ett lamm med korsstav och bibel. I jämförelse med tidigare avbildningar på lamm så är inte det här punktat längre. Det har också fått ett naturtrognare utseende med både klövar och ull.

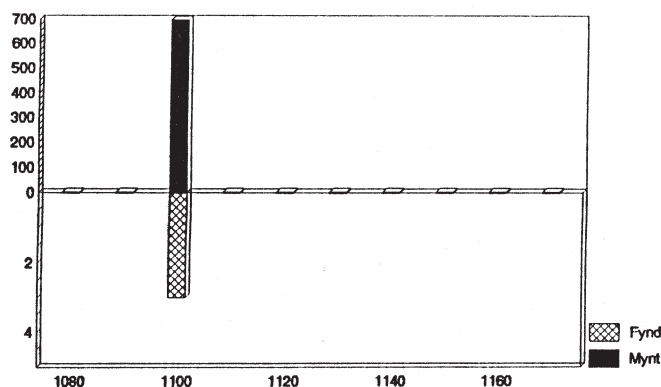
Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
EjL3	3	1	-	1101-1104

3:1:6 Niels 1104-1134

Typ NL1 (Hbg 1) Typen präglades i Lund och förekommer i ett exemplar i ett fynd med enbart Niels mynt, S:t Clemens i Lund (KM 71839). Flera mynt av Hbg 1 har präglats över av nästa typ Hbg 2. Alltså är denna typ äldre än den följande (Jensen 1990:133f). Åtsidan har en bild på kungen hållandes en fågel, frånsidan har en byggnad med tre torn. Fågeln kan föreställa en falk, vanlig på medeltiden vid jakt och en ridderlig sport. Seden att avbilda byggnader på mynten kommer från Tyskland. Byggnaden med sina tinnar och torn är troligtvis att likna vid staden Lund, och inte ett specifikt slott eller borg. Omskriften PAX POR är en latinsk förkortning som kan stå för "pax portae", vilket betyder "portfred". Detta kan tolkas som en symbol för den lag om fred som fanns innanför statsmurarna (Silvegren 1995:270). Kanske är det bara en önskan eller bön om att behålla fred och ro i staden.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
NL1	1	1	-	1104-1119

Typ NL2 (Hbg 2) Nästan 700 mynt av denna typ har påträffats i tre svenska fynd. De innehåller enbart mynt av Niels. I Danmark förekommer typen i Viborgsfyndet med t.p.q. på 1129. Det är präglad i Lund och den sista av de två typerna gjorda där. Åtsidan har en man med krona och spira, frånsidan ett kors med ring och streck i vinklarna. Som omskrift finns ibland inskriptionen NICALAVS MARGARETA

annars står bara kungens namn. Det är första gången en drottning finns med nämnd på mynten.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglings-tid
NL2	2	697	-	1119-1134

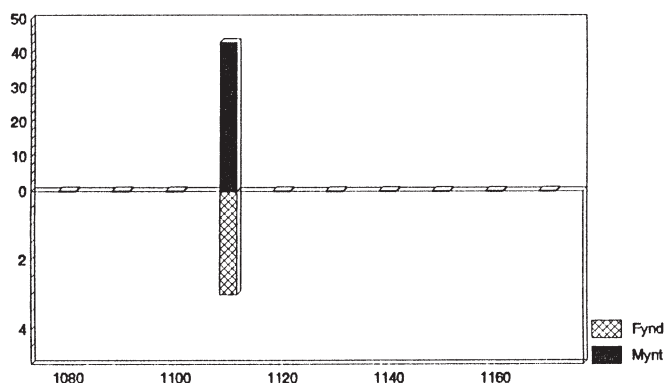
3:1:7 Erik Emune 1134-1137

Typ EmL1 (Hbg 1) Lösfynd från Östra Äspinge kyrka i Skåne. Åtsidan har en figur med krona, spira och vänster hand höjd. På fränsidan finns en ryttare med draget svärd. Ett tyskinspirerat motiv och enda typen präglad i Lund. Det har säkerligen tillverkats under alla de tre år som Erik Emun hade makten.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglings-tid
EmL1	1	1	-	1134-1137

3:1:8 Erik Lam 1137-1146

Typ ELL1 (Hbg 1) Tre fynd har gjorts och Lams mynt är daterande. På åtsidan finns kungen med svärd och lyft hand. Fränsidan har en man sittandes på en tron med gloria och herdestav. Mannen föreställer ärkebiskop Eskil, 1137-1177 (Silvegren 1995:274). Eftersom Erik Lam endast lät slå en typ i Lund, under sin regering, präglades den sannolikt under hela denna tid.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglings-tid
ELL1	1	43	-	1137-1146

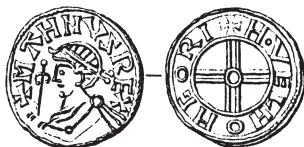
3:2 Gori

Hardeknut (1035-1042) och Magnus den Gode är de enda kungar som präglat mynt med detta namn. Hardeknuts Hbg 29 och Magnus den Godes Hbg 19 har samma fränsida.

Hauberg tror att platsen har legat i Skåne men att namnet numer har ändrat sig till oigenkännlighet (Hauberg 1900:71).

Becker har en hypotes om att inskriptionen är förvirrad och bara har fått betydelse av en slump. Detta på grund av att ingen myntmästare med namnet Hveln är känd någon annan stans eller finns på något ytterligare mynt, varken i England eller Danmark. Det finns inte heller något Ortsnamn som överensstämmer riktigt väl med namnet Gori. Typerna skall istället ha präglats i Lund (Becker 1981:146).

3:2:1 Magnus den Gode 1042-1047

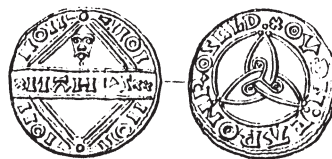
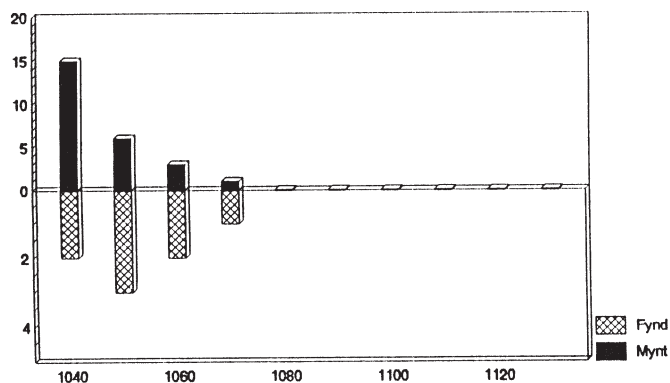
Typ MG1 (Hbg 19) Ännu ett fynd från Äspinge. Frånsidan har ett kors med omskriften HVELN ON GORI. Typen är präglad i Gori enligt Hauberg. Åtsidan har stor likhet med ML8, dvs bröstbild på kungen med spira. Denna typ är präglad i Lund, troligen 1045. Ett mynt av m10 finns med i Äspinge (SHM 6620) och präglingstiden skulle kunna vara överensstämmande med ML8.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
MG1	19	1	1047	1045

3:3 Roskilde

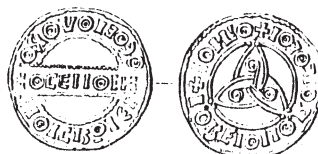
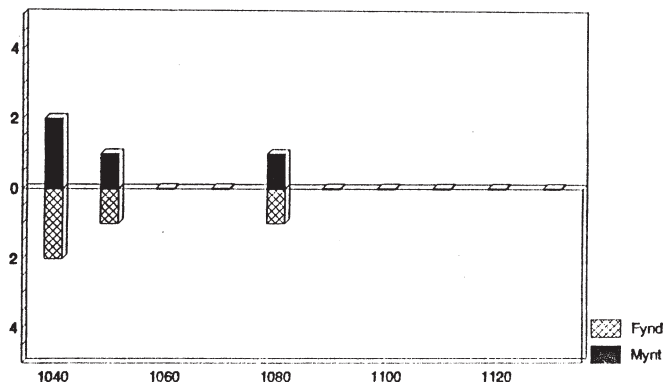
Under den tidiga vikingatiden var Roskilde kungasäte. Det var en betydande stad med regelmässiga utmyntningar. Utgivningen av mynt förseggick oavbrutet från Knut den Stores dagar fram till Valdemar Atterdag (Hauberg 1900:71) Under Magnus och Sven Estridsen är antalet typer som störst för att sedan minska radikalt till en ensam typ under de följande kungarna. Dessa typer finns dock ej med i materialet. En liten ökning sker sedan igen under Erik Ejegod.

3:3:1 Magnus den Gode 1042-1047

Typ MRo1 (Hbg 20) Åtsidan har ett fält tvärs över med texten MAHVS, omskriften är förvirrad. Ovanför tvärfältet finns ett litet ansikte. På frånsidan finns en triquetra symbol, vars betydelse har diskuterats. De tre ihoplänkade sköldformade ovalerna uppträder i stora delar av västeuropa under vikingatiden. Motivet finns inte bara på mynt utan även i ornamentik, t.ex. på Jellingestenen. Den troligaste förklaringen av mönstret är en kristen symbol för treenigheten, fadern, sonen och den helige ande. (Jensen 1995:60). Typen är relativt vanlig och har hittats i nio olika fynd. Två fynd ger t.p.q. 1047, Rosendal (SHM 2186) och Äspinge (SHM 6620). Det kan vara den första typen från Roskilde under Magnus den Gode och den har vissa likheter med Hardeknuts föregående roskildemyntning.

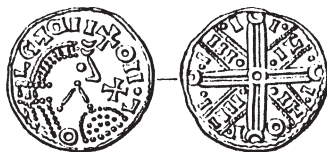
Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
MRo1	20	26	1047-1120	1042

Typ MRo2 (Hbg 21) Förvirrad omskrift och fält med OCEHON tvärs över. Frånsidan har en triquetra

symbol. Präglad i Roskilde som den första typen. Fyra mynt av typen har hittats i fyra olika fynd, t.p.q. är 1047 från Äspinge (SHM 6620) bortsett från ett där Magnus mynt är daterande. Typen har förmodligen präglats i samband med den föregående typen, troligen som efterföljande typ.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
MRo2	21	4	1047-1089	1043

Typ MRo3 (Hbg 23) Förvirrad omskrift och stiliserad bröstbild på åtsidan, frånsidan har två långa kors över varandra. Hauberg har placerat myntet under myntorten Roskilde i och med likheten med Hbg 22, som inte finns med i det svenska sammanställda materialet. Det ringa arbetet som är nedlagt på stampen ska också tyda på Roskilde (Hauberg 1900:210). Enligt senare bedömning av professor Kenneth Jonsson är myntet präglad i Lund (Jonsson, muntl. medd dec 1996). Endast ett exemplar finns med i materialet

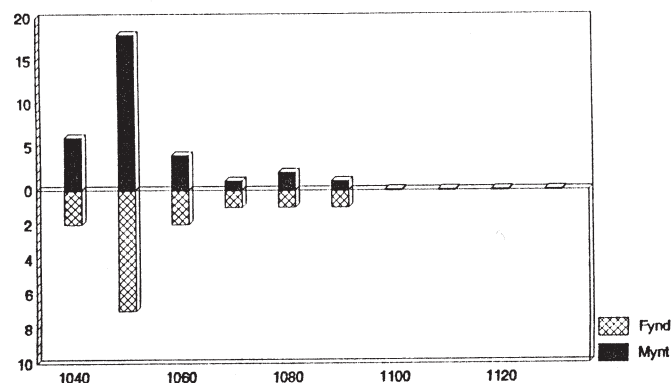
Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
MRo3	23	1	-	1042-1047

3:3:2 *Sven Estridsen 1047-1074*

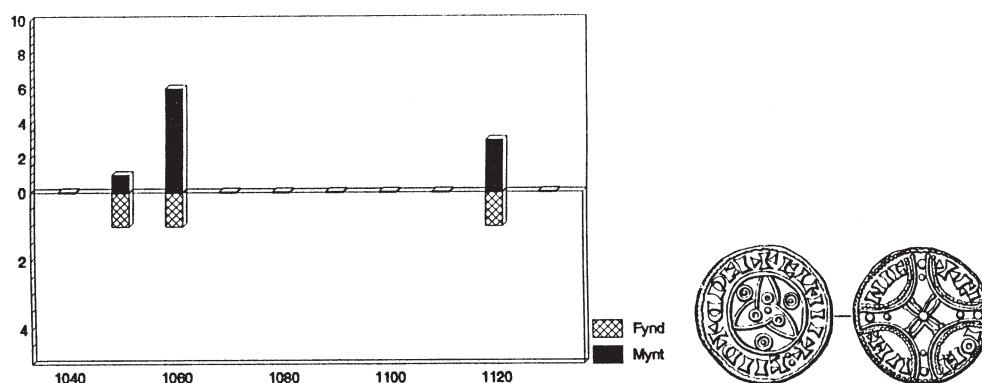
Typ SERo1 (Hbg 35) Kors av bågar med ett litet ansikte i mitten på åtsidan. På frånsidan finns två rader med bokstäver som inte betyder något. Omskrifter saknas. T.p.q. är 1047, Äspinge (SHM 6620) och 1048, Vitaby (Pri 0). Typen har präglats under Sven Estridsens första regeringsår eller strax innan.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SERo1	35	2	1047-1048	1046-1047

Typ SERo2 (Hbg 36) Åtsidan visar ett bågekors och frånsidan två rader med bokstäver tvärs över, ofta l. T.p.q. är 1048 från Garde (SHM 11619) och Vitaby (Pri 0). Typen är troligen den som följer på den förra, SERo1.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SERo2	36	32	1048-1090	1047-1053

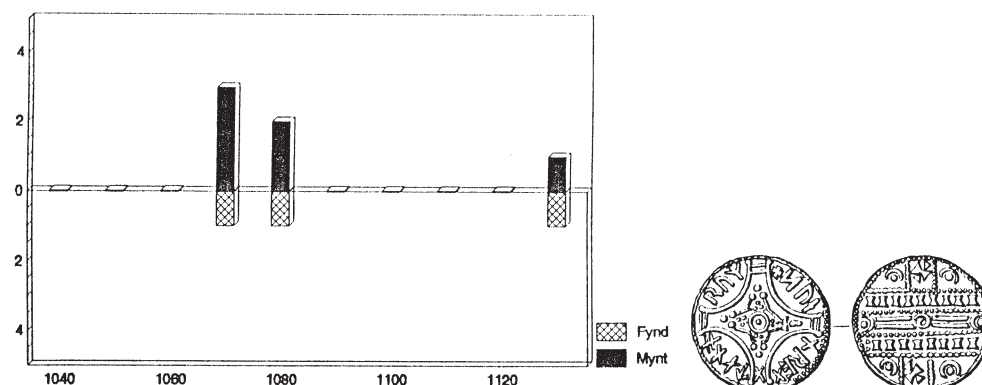
Typ SERo3 (Hbg 38) Förvirrade omskrifter men typens motiv visar på Roskilde. Åtsidan har en triquetra symbol och frånsidan ett båg kors. Typens t.p.q. är 1056 och den är säkerligen präglad efter SERo1 och SERo2. Likheten mellan frånsidorna på denna typ och nummer SERo4, är stor.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SERo3	38	10	1068-1120	1053-1056

Typ SERo4 (Hbg 40) Omskriften på åtsidan består mest av bokstaven I och en hand är avbildad. En öppen högerhand höjd med handflatan utåt är i den tidiga kristna symbolvärlden en framställning av makt. En hand var också den ända möjligheten att avbilda Gud. Påven Benedict IV gjorde handen till motiv på sina mynt i början av 900 talet. Via engelska kungen Ethelred II och tidigare kungar i Danmark har motivet även kommit att präglas på denna typ (Jensen 1995:18). På frånsidan finns ett bågkors. Typen återfinns i ett fynd från Broungs (SHM 5618) på Gotland, t.p.q. 1089. Frånsidan har, som tidigare nämnts, likhet med SERo3 och präglingen har troligen skett i anslutning till denna.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SERo4	40	1	1089	1056

Typ SERo5 a (Hbg 39) Ett runmynt med ett bågkors på åtsidan och två rader med I tvärs över frånsidan. Ordet REX skrivs alltid med ett latinskt E. T.p.q. för typen är som tidigast 1074, Löddeköping (SHM 3357) men stilmässigt ser typen ut som SERo1 och SERo2 som präglats i början av Sven Estridsens regering. Eftersom runorna inte börjar användas tidigare än runt 1065 (Moltke 1950:3), har förmodligen frånsidans motiv återupptagits från de tidigare Roskilde mynten.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SERo5 a	39	6	1074-1130	1060-1074

Typ SRO5 b (Hbg 39a) Samma typ som ovan, enligt Hauberg. Omskrifterna är vanligen förvirrade, skrivna med runor. Ett mynt finns med i fyndet från Löddeköping (SHM 3357).

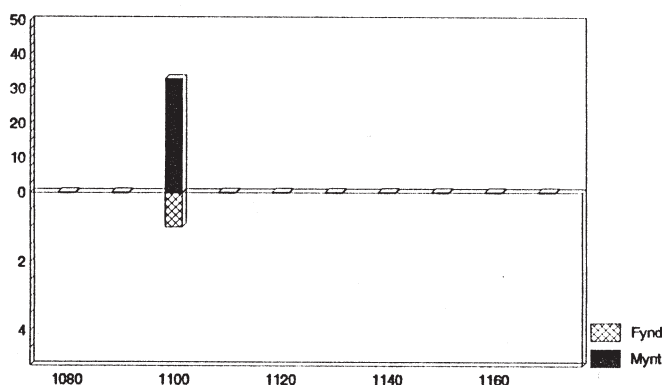
Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SRO5 b	39a	1	1074	1060-1074

3:3:3 Niels 1104-1134

Typ NRO1 (Hbg 5a) På åtsidan finns kungen avbildad med svärd och riksäpple. Frånsidan har ett långt kors med klöverblad i vinklarna. Ett mynt har hittats i S:t Clemens i Lund (KM 71839), dessutom finns ett mynt med i ett fynd från Allerslev i Danmark, t.p.q. 1104. Det har präglats i Roskilde och hör troligen till den första hälften, av utmyntningarna, under Niels tid som kung. Den stora skatten från S:t Clemens har nedlagts sent under hans regering. Fyndet innehåller 693 exemplar av Hbg 2 som är en sen typ och bara ett av denna sort. Den har fallit ur bruk vid tiden för nedläggandet (Jensen 1990:135).

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
NRO1	5a	1	-	1104-1111

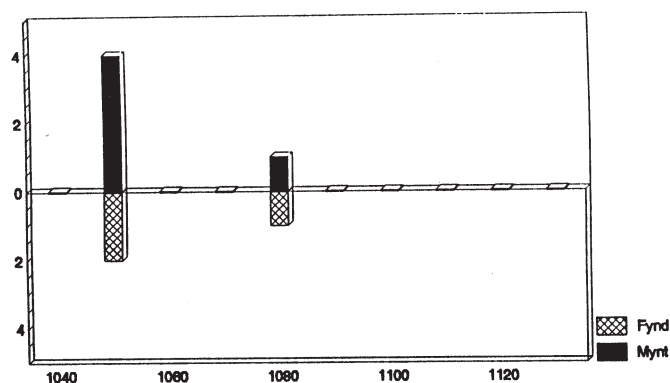
Typ NRO2 (Hbg 9) Åtsidan har en man med spjut och fana och frånsidan en byggnad med myntpräglarens namn på taket. Typen har hittats i fyndet från S:t Clemens i Lund (KM 71839) där Niels mynt är daterande. Typen NRO1 från Lund har präglats under den första halvan av Niels regering och viss likhet finns i motivvalet mellan denna och NRO2. Det har kanske tagit några år för motivet att börja användas på Själland så NRO2 är troligen senare än NRO1.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
NRO2	9	33	-	1111-1119

3:4 Viborg

Viborg var den största präglingsorten för norra Jylland. Typerna har i de flesta fall, även under senare kungar anglosaxiska förebilder även om några undantag förekommer, bla under Knut den Helige. Frånsidornas har ett liknande motiv genom åren som har hållit sig utan andra större influenser. Under Magnus regering verkar utmyntningen varit blygsam med bara en typ. När Sven Estridsen sedan tar över ökar antalet till totalt tretton för att längre fram minska igen. Under vissa perioder förekommer ingen myntning alls.

3:4:1 Magnus den Gode 1142-1147

Typ MV1 (Hbg 35) Två mynt av typen är funna på Gotland, i Nore (SHM 5279) och Stora Sojdeby (SHM 14091). Präglad i Viborg som ensam typ, enligt Hauberg. Mynten har förvirrade omskrifter och på åtsidan en bröstbild på kungen, fränsidan ett långt kors. Det danska fyndmaterialet ger t.p.q. redan på 1047 och typen kan ha tillverkats under hela Magnus period.

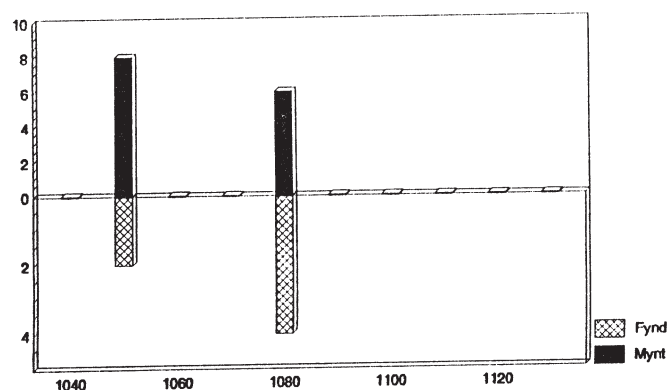
Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingsstid
MV1	35	5	1056-1089	1042-1047

3:4:2 Sven Estridsen 1047-1074

Typ SEV1 (Hbg 62) Ett mynt har hittats i Äspingeskatten (SHM 6620), t.p.q. 1047. Åtsidan har en cirkel, fränsidan ett kors med prickar i vinklarna. Typen överensstämmer inte utseendemässigt med någon typ präglad i Viborg eller någon annan stans. Troligen den första typen därför att de följande liknar varandra och förändrar sig stegvis.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingsstid
SEV1	62	1	1047	1047

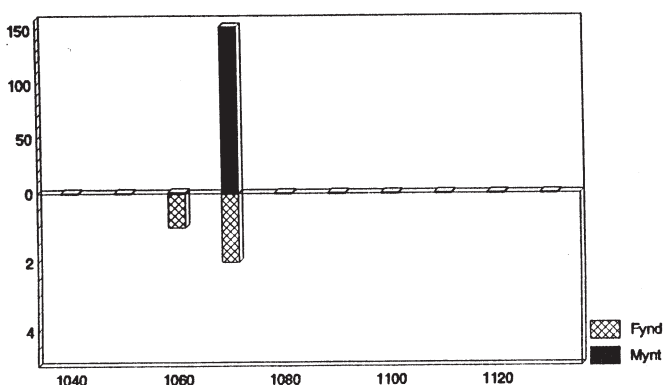
Typ SEV2 a (Hbg 56) Åtsidan har en bröstbild på en man, fränsidan ett långt kors. 1051 är första t.p.q. bland de svenska fynden från Torlarp (SM/V). I Danmark finns typen med i Munksjörup fyndet med t.p.q. 1047.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingsstid
SEV2 a	56	14	1051-1084	1047

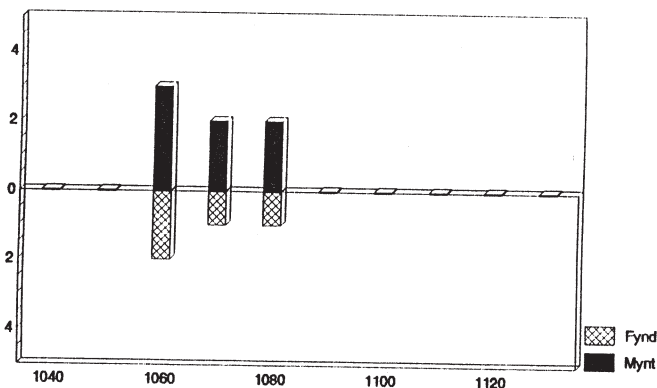
Typ SEV2 b (Hbg 56a) På åtsidan finns två ansikten. Ett liknande det på föregående variant SV2 a och ett mindre ansikte framför. Frånsidan har ett kors. Typen har hittats i Snauvalds (SHM 16181) på Gotland med t.p.q. 1066. I Danmark har ett tidigare t.p.q. framkommit i Selsö, 1059. Präglingstiden har troligen varit lika tidig som den föregående på grund av likheten i stil.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SEV2 b	56a	3	1066	1047

Typ SEV3 (Hbg 65) Bröstmål med spira, på frånsidan ett kors och myntställlets namn, Viborg eller förvirrade omskrifter. År 1068 är tidigaste t.p.q. från Fjälkinge (SHM 3453) men det danska fyndet från Lyngby har t.p.q. 1053. Ett märkligt fynd från Västrume (SHM 3680) på Gotland hittades på 1800-talet. Det innehåller totalt 191 mynt och av dessa är 152 danska, till största delen Hbg 65. Det är anmärkningsvärt eftersom typen är präglad på Jylland, sedan transporterad till och nedlagd på Gotland.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SEV3	65	154	1068-1075	1048-1053

Typ SEV4 (Hbg 57) Åtsidan har en bröstbild på kungen med spira. Frånsidan har ett långt kors och omskrifterna är förvirrade. T.p.q. är 1066, men tittar man på de danska fynden finns typen med i Selsö, t.p.q. 1059.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SEV4	57	7	1066-1084	1053-1059

3:4:3 Knut den Hellige 1080-1086

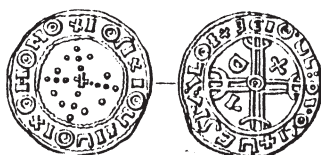
KdHV1 (Hbg12) På fränsidan sitter en man med svärd och sköld, på fränsidan finns ett litet kors. Myntet är funnet i en större gottländsk skatt från Smiss (SHM 19577) och t.p.q. är 1090, några år efter Knuts död. Det ger inte några nya ledtrådar om präglingstiden. I Danmark finns ett fynd men där är Knuts mynt daterande. Enligt Silvegren börjar de dåliga mynten från Viborg präglas under den senare delen av regeringsperioden. De var till för att kunna finansiera ett återerövrande av England (Silvegren 1995:269).

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
KdHV1	12	1	1090	1080-1086

3:5 Slagelse

I Slagelse märks en egen stil med kors av prickar och ringar under Magnus den Gode och Sven Estridsen. För övrigt består motiven oftast av stiliserade bröstbilder efter engelska förebilder. Efter Olof Hunger ges inga fler mynt ut från Slagelse, under den period som tas upp här. I sammanställningen av de svenska fynden finns två mynt från Slagelse med.

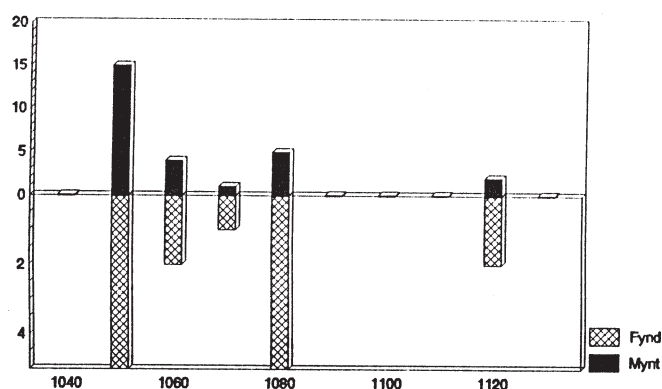
3:5:1 Magnus den Gode 1142-1147

Typ MS1 (Hbg 28) På ena sidan finns ett litet kors med små punktade kors runt om, andra sidan har ett kors med L, D och + i vinklarna. En variant med R, L och + finns också. Omskrifterna är förvirrade. Typen liknar både Magnus företrädare Hardeknuts typ 38 och efterträdaren Sven Estridsens Hbg 45. Hauberg har tolkat denna typ som Magnus på grund av de punktade korsen på åtsidan och Slagelse efter likheterna med de tidigare nämnda mynttyperna. Ett mynt hittat i Äspinge (SHM 6620).

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
MS1	28	1	1047	1042-1047

3:5:2 Sven Estridsen 1047-1074

Typ SES1 (Hbg 45) Små kors och ringar lagda som ett kors på åtsidan, omskriften förvirrad. På fränsidan ett kors oftast med O, L och ett litet kors i tre av vinklarna. Första t.p.q. är på 1051, från Torlarp (SM/V). Hauberg har definierat åtta typer från Slagelse vilket ger varje typ ungefär tre års präglingstid. Detta skulle då kunna vara den första typen.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SES1	45	27	1051-1120	1047-1050

3:6 Odense

Myntningen i Odense har inte varit särskilt stor och den största mängden olika typer som präglades var fyra under Sven Estridsen. Efter Knut den Helige är det ett trehundra år långt uppehåll i utgivningen fram till Erik af Pommern börjar prägla i Odense igen (Hauberg 1900:73)

3:6:1 Magnus den Gode 1042-1047

Typ MO1 (Hbg 31) Framåtvänd bröstbild på en man och texten MAHNVS ARALD REX. Frånsidan har ett juvelkors. T.p.q. är 1051. Namnet Harald står för den norske kungen, Harald Hårderåde som 1046 slog sig ihop med Magnus i kampen mot Sven. Alltså präglades typen under Magnus sista tid på den danska tronen. (Hauberg 1900:49). Becker menar att detta är en av de falska inskriptionerna som förekommer med engelska och döda kungars namn. Det skulle i det här fallet vara den engelske Harald I namn som präglades i Odense (Becker 1990:34). Jag tror att fallet inte är så eftersom också Magnus namn finns på myntet. De falska kunganamnen har annars stått som ensamma namn.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
MO1	31	1	1051	1046

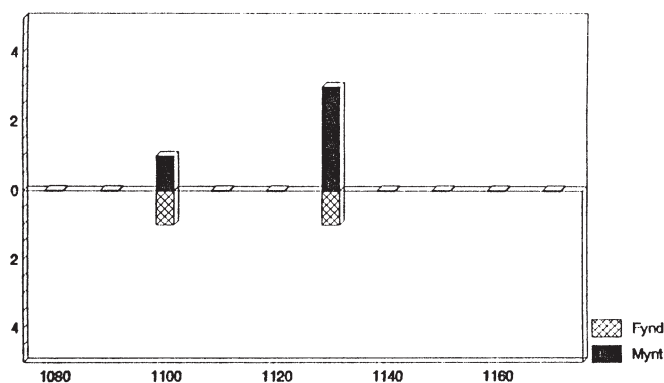
Typ MO2 (Hbg 29) Ett mynt funnet i Petes (SHM 792) på Gotland, t.p.q. är 1077. Åtsidan har en bröstbild på kungen och frånsidan ett långt kors och två halvmånar. Motivet efterliknar till största delen den engelska kungen Ethelreds Long Cross-typ. Den typ som förövrigt stilmässigt mest överensstämmer med denna typ, Spl.1, har präglats i Lund någon gång under året 1046. MO2 borde ha präglats efter Spl.1 eftersom nya typer i allmänhet präglas först i Lund.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
MO2	29	1	1077	1047

3:7 Randers

Under hela den period som behandlas här förekommer endast myntning i Randers en enda gång, under Erik Ejegod. Orten har troligen inte varit särskilt betydelsefull varken politiskt och ekonomiskt. Namnet skrivs Randros på Erik Ejegods mynt (Hauberg 1900:76).

3:7:1 Erik Ejegod 1095-1104

Typ EjRa1 (Hbg 7) Den är funnen i två större skatter som har t.p.q. efter Erik Ejegods död, Hallsarve (SHM 23040) och Tomsarve (SHM 811). Typen finns dock med i det danska Lundby Krat. t.p.q. 1100. Åtsidan visar en framåtvänd bröstbild på en man med ena handen lyft och en korsstav. Den höjda

handen är på bysantinskt vis en symbol för härskarens absoluta makt liksom frånsidans örn. (Bendixen 1986:371).

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
EjRa1	7	4	1107	1095-1104

3:8 Ribe

Staden verkar inte haft någon livlig utmyntning under någon av kungarna som behandlas här. Totalt har Sven Estridsen och Niels präglat två respektive tre typer i Ribe. Sven Estridsens ena typ finns representerad i det sammanställda materialet.

3:8:1 Sven Estridsen 1047-1074

Typ SERi1 (Hbg 68) Stående figur med korsstav på åtsidan. Frånsidan har tre bågar runt ett litet mittkors. Ett mynt från Snauvalds (SHM 16181) är funnet på Gotland, t.p.q. 1066, men det danska fyndet i Törning har t.p.q. 1050. Detta är alltså en ganska tidig typ under Svens regering.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SERi1	68	1	1066	1047-1050

3:9 Århus

Århus har inte varit någon större myntort. Utmyntningar har skett under vissa perioder och under den tid som behandlas här förekommer endast präglings från Magnus den Gode.

3:9:1 Magnus den Gode 1042-1047

Typ MÅr1 (Hbg 33) Finns bara med i ett exemplar i det sammanställda materialet. Åtsidan har en bröstbild på kungen med spira, frånsidan ett kors med en ring i mitten. T.p.q. är 1071 från Österlings (SHM 8870), men det danska fyndet i Munksjörup ger en närmare datering, 1047 som ändå är efter Magnus den Godes död.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
MÅr1	33	1	1071	1042-1047

3:10 Toflum

I nutid finns det fyra platser på Jylland med detta namn men Hauberg menar att denna myntort har legat på Fyn. Detta på grund av myntens vikt. Toflum kan ha varit en numera försvunnen ort, Tofle eller Toftegård på Fyn (Hauberg 1900:74). Becker har också forskat i var denna ort kan ha legat men har inte lyckats lokalisera den närmare än antingen i Skåne eller på Fyn (Becker 1985:178). Två typer präglades under stridsperioden med denna plats som myntort men endast den ena tas upp här.

3:10:1 Magnus den Gode 1042-1047

Typ MT1 (Hbg 6) Bröstbild på en man med spira på åtsidan och omskriften EDDPAHHHRD. Inskriptionen syftar säkerligen på den engelske Edward Bekännaren som stödde Sven Estridsen i hans

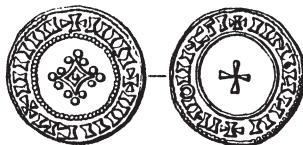
försök att ta makten i Danmark. Bilden på fränsidan är ett ankarkors. Funnet i Äspinge (SHM 6620), t.p.q. 1047.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
MT1	6	1	1047	1046-1047

3:11 Hedeby

Mynt från Hedeby förekommer bara under Magnus den Gode och Sven Estridsen. Under de senare kungarna flyttar myntningen till andra områden längre norr ut.

3:11:1 Sven Estridsen 1047-1074

Typ SEH1 (Hbg 70) Åtsidan har en sfärisk fyrkant med tre prickar i varje hörn. På fränsidan har ett litet kors. Präglad i Hedeby men omskrifterna är förvirrade. T.p.q. i Sverige ligger på 1060 talet från Fjälkinge (SHM 3453) men de danska fynden från Lyngby och Vallö har t.p.q. 1053.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SEH1	70	3	1051-1068	1047-1053

Typ SEH2 (Hbg 76) Omskrifterna är förvirrade. På åtsidan finns en man med korsstav, fränsidan har ett kors med en sfärisk fyrkant. Hauberg har placerat typen under myntorten Hedeby. Den största anledningen är att vikten är låg, vilket hänvisar till Jylland, men han är själv inte säker på att det är riktigt (Hauberg 1900:225). T.p.q. finns bara från ett fynd, 1056, Skälö (SHM 4637). Typen är troligen senare än den föregående.

Ref	Hbg	Antal mynt	T.p.q.	Präglingstid
SEH2	76	1	1056	1053-1056

4 Tolkning och resultat

Myntningen under Magnus den Gode och Sven Estridsen har varit den största under hela perioden som behandlats här. Flest olika typer verkar ha förekommit strax innan året 1047. Det var en orolig tid och myntningen hade säkerligen en politisk betydelse för att påverka folket. Det var ett bevis för att man hade makt. Antalet typer kan ha varit många fler även efter 1047 men flera stora skattfynd har hittats från denna tid. Under 1030- och 1050-tal är det till stor del ont om både mynttyper och t.p.q. för skattfynd. Detta kanske beror på att utmyntning inte förekom eller att folk inte grävde ner sina pengar. Typerna och skattfynden har kanske inte heller hittats än.

Lund

I Lund har det framkommit fler typer än på de övriga myntorterna. Under Magnus den Godes regering är påverkan från England synlig genom hela perioden. Det verkar som om inspirationen till typernas motiv har hämtats i en viss ordning, i början, från de äldre döda engelska kungarna för att slutligen ta efter den samtida kungen Edward Bekännaren.

År 1046 tar Svend Estridsen över makten och präglar under några få år, största delen av sina typer. Han börjar med präglingen av de typer som visar hans rätt till kronan för att sedan övergå till de bysantinska typerna. En bit in i regeringsperioden har det åter igen präglats mynt med engelska förebilder. De resterande åren minskar antalet typer och influenserna börjar även komma från tyskt håll.

Ref	Hbg nr	Antal mynt	Svenska t.p.q.	Präglingstid
ML1	Knut 23	52	1042-1089	1042
ML2	6	3	1047	1042
ML3 a	1	91	1047-1120	1042
ML3 b	5	15	1042-1047	1042
ML4	9	3	1047	1043
ML5	15	6	1047-1092	1043-1044
ML6	16	2	1047	1043-1044
ML7	2	5	1047-1084	1044
ML8 a	7	2	1047	1045
ML8 b	10	1	1047	1045
ML9	4	4	1047	1045-1046
ML10	3	1	1047	1046
ML11	2	2	1047-1056	1046
SEL1	3	5	1051-1084	1046
SEL2	19	3	1047-1089	1046
SEL3 a	8	51	1047-1120	1046
SEL3 b	11	1		1046
SEL3 c	13	15	1051-1089	1046
SEL4	16	3	1047-1048	1046
SEL5	7	1	1047	1046
SEL6 a	4	10	1048-1107	1047
SEL6 b	9	18	1047	1047
SEL6 c	10	2	1066-1068	1047
SEL7	1	1	1074	1047
SEL8 a	6	223	1047-1120	1047-1058
SEL8 b	25	21	1048-1120	1047-1058
SEL8 c	23	4	1047	1047-1058
SEL9	17	11	1053-1120	1048
SEL10	28	97	1050-1120	1050-1062
SEL11	30	66	1060-1130	1062-1067
SEL12	31	73	1066-1120	1062-1067
SEL13 a	32	99	1068-1120	1067-1071
SEL13 b	32 a	53	1068-1074	1068-1074
HL1	1	64	1074-1120	1074-1077
OL1	1	2	–	1086-1089
OL2	2	9	–	1089-1092
OL3	4	60	1095-1130	1092-1095
EjL1	2	1	1130	1095-1098
EjL2	1	6	–	1098-1101
EjL3	3	1	–	1101-1104
NL1	1	1	–	1104-1119
NL2	2	697	–	1119-1134
EmL1	1	1	–	1134-1137
ELL1	1	43	–	1137-1146

Roskilde

Under Sven Estridsen finns inga klara gränser mellan olika stilar på typerna. Det gör att dateringen blir svår.

Efter Sven Estridsen är det ett glapp i myntningen fram till kung Niels. Niels har haft en förhållandevis stor utmyntning från Roskilde, antalet typer är långt fler än de i Lund. Endast två av hans typer finns dock representerade i det sammanställda materialet.

Ref	Hbg nr	Antal mynt	Svenska t.p.q.	Präglingstid
MRo1	20	26	1047-1120	1042
MRo2	21	4	1047-1089	1043
Mro3	23	1		1042-1047 ?
SERo1	35	2	1047-1048	1046-1047
SERo2	36	32	1048-1090	1047-1053
SERo3	38	10	1068-1120	1053-1056
SERo4	40	1	1089	1056
SERo5 a	39	6	1074-1130	1060-1074
SERo5 b	39a	1	1074	1060-1074
NRo1	5a	1	—	1104-1111
NRo2	9	33	—	1111-1119

Viborg

Präglingen ökar markant i Viborg när Sven Estridsen tar makten. De typer som finns med i det sammanställda materialet är alla präglade under hans tidiga år som kung. Efter denna period har utmyntningen avtagit.

Enligt Hauberg präglas aldrig mer än en typ under de följande kungarna fram till Niels, men hans typer är inte med i det sammanställda materialet.

Ref	Hbg nr	Antal mynt	Svenska t.p.q.	Präglingstid
MV1	35	5	1056-1089	1042-1047
SEV1	62	1	1047	1047
SEV2 a	56	14	1051-1084	1047
SEV2 b	56a	3	1066	1047
SEV3	65	154	1068-1075	1048-1053
SEV4	57	7	1066-1084	1053-1059
KdHV1	12	1	1090	1080-1086

De följande präglingsorterna märks inte särskilt mycket under den tid som uppsatsen behandlar.

Slagsele

Ref	Hbg nr	Antal mynt	Svenska t.p.q.	Präglingstid
MS1	28	1	1047	1042-1047
SES1	45	27	1051-1120	1047-1050

Odense

Ref	Hbg nr	Antal mynt	Svenska t.p.q.	Präglingstid
MO1	31	1	1051	1046
MO2	29	1	1077	1047

Randers

Ref	Hbg nr	Antal mynt	Svenska t.p.q.	Präglingstid
EjRa1	7	4	1107	1095-1104

Ribe

Ref	Hbg nr	Antal mynt	Svenska t.p.q.	Präglingstid
SERi1	68	1	1066	1047-1050

Århus

Ref	Hbg nr	Antal mynt	Svenska t.p.q.	Präglingstid
MÅr1	33	1	1071	1042-1047

Toftum

Ref	Hbg nr	Antal mynt	Svenska t.p.q.	Präglingstid
MT1	6	1	1047	1046-1047

Hedeby

Ref	Hbg nr	Antal mynt	Svenska t.p.q.	Präglingstid
SEH1	70	3	1051-1068	1047-1053
SEH2	76	1	1056	1053-1056

Gori

Ref	Hbg nr	Antal mynt	Svenska t.p.q.	Präglingstid
MG1	19	1	1047	1045

5 Sammanfattning

Syftet med denna uppsats var att ställa en relativ och om möjligt en absolut kronologi över de danska mynttyper som präglades under åren 1042-1146. Kronologin är baserad på fynd som gjorts i Sverige. Den har också tagit upp hur mängden typer har fördelat sig genom dessa år.

Metoden som använts för att ställa kronologin har varit att jämföra mynttypernas utseende och t.p.q. med varandra. Därigenom har en relativ kronologi kunnat göras. Det har varit svårt att säga hur typernas fördelning över tiden sett ut. Detta p.g.a att de större skatfynden som framkommit ofta är nedlagda omkring samma tid medan det saknas fynd från andra perioder.

Magnus den Gode präglar mynt efter engelska förebilder. Under åren 1044-1047 slåss Magnus den Gode med Sven Estridsen om makten och antalet typer som hittats är som störst. Sven Estridsens typer fortsätter med de engelska motiven under de första åren av hans regering. Något senare börjar han använda kristna motiv, bysantinska efterpräglningar och kopior. Det är ont om skatfynd med t.p.q. från 1050-tal och därför är det osäkert hur myntningen tedde sig då. Under 1060-talet präglas mynt med runinskrifter, främst i Lund. Senare återgår typerna till det latinska alfabetet. Harald Hen lagstiftar om att enbart kungen får prägla mynt. Antalet typer sjunker markant och de förvirrade omskrifterna försvinner. Under de resterande åren överväger tyska förebilder på typerna men bysantinska och engelska motiv kan fortfarande märkas.

6 Referenser

- Becker, Carl Johan. 1981. "The Lund coinage of Harthacnut and Magnus the Good at Lund c. 1040- c. 1046". *Studies in northern coins of the eleventh century*. Köpenhamn.
- Becker, Carl Johan. 1985. Lund- Odense- Lund. "Numismatiske bidrag til Danmarks historie i 1040'erne". *Hikuin II. Festskrift till Brita Malmer*. Højbjerg.
- Becker, Carl Johan. 1988. "Indledende bemærkninger -ældre og nyere forskning". *Festskrift til Olaf Olsen*. Köpenhamn.
- Becker, Carl Johan. 1990. "The Danish mint at Odense (Funen) during the eleventh century". *Sigtuna papers*. Stockholm.
- Bendixen, Kirsten. 1967. *Denmarks money*. Nationalmuseet Köpenhamn.
- Bendixen, Kirsten. 1986. "A new Viking-Age hoard from c. 1100. 1. The Danish coins from the Lundby Krat hoard". *Proceedings of the 10th international congress of numismatics*. London.
- Burström, Mats. 1989. "Kronologi och kontext, om samtidighetens relevans för den arkeologiska tolkningen". *Mänsklighet genom millennier. En vänbok till Åke Hyenstrand*. Stockholm.
- CNS: *Corpus Nummorum Saeculorum IX-XI qui in Suecia reperti sunt*. 1.1-. Stockholm 1975-.
- Fornitz, Michael. *Nordisk numismatisk unions medlemsblad 1994: 1*. "En dobbeltpenning fra Svend Estridsen?"
- Hauberg, P. 1900 *Myntforhold og udmyntninger i Danmark indtil 1146*. Köpenhamn.
- Jensen, Jörgen Steen. (Red). 1992. *Danmarks middelalderlige skattefund I*. Köpenhamn.
- Jensen, Jörgen Steen. 1994. "The Lund coinage of King Niels (1104-1134) as illustrated by the hoard from Sct Drotten". *Sigtuna papers*. Stockholm.
- Jensen, Jörgen Steen. (Red). 1995. *Tusindtallets danske mønter*. Nationalmuseet Köpenhamn.
- Jonsson, Kenneth. Under tryckning. "Finds of viking-age coins in Sweden". *Commentationes de nummis saeculorum IX-XI*. In *Suecia repertis*. Nova series 3. Stockholm.
- Moltke, Erik. 1950 "De danske runemønter og deres prægere". *Nordisk Numismatisk Årsskrift*. Helsingfors. Köpenhamn. Oslo. Stockholm.
- NE: *Nationalencyklopedin*. Högabäcks 1989-.
- NNÅ: *Nordisk Numismatisk Årsskrift*. Helsingfors. Köpenhamn. Oslo. Stockholm 1936-199-.
- Silvegren, Ulla. 1995 "Skånelands mynthistoria". *Myntningen i Sverige. Numismatiska meddelanden 40*. Stockholm.

Muntlig uppgiftslämnare:

Professor Kenneth Jonsson, Numismatiska forskningsgruppen, Stockholm.

Typförkortningar

Typförkortningarna bygger på två element: myntherre och myntort.

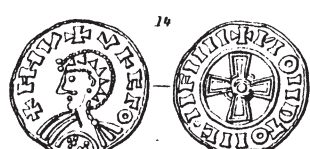
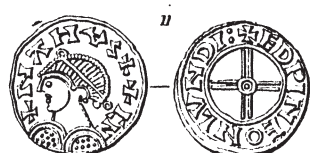
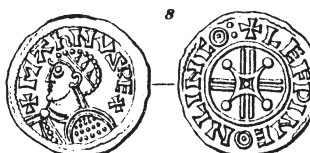
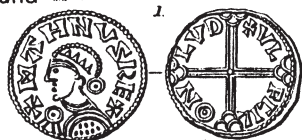
L	Lund	M	Magnus den Gode
G	Gori	SE	Sven Estridsen
Ro	Roskilde	H	Harald Hen
V	Viborg	O	Olof Hunger
S	Slagelse	EEj	Erik Ejegod
O	Odense	N	Niels
Ra	Randers	EEm	Erik Emun
Ri	Ribe	EL	Erik Lam
År	Århus		
T	Toftum		
H	Hedeby		

Samtlige danske typer från 1042-1146

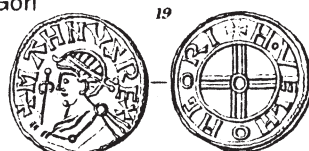
Utdrag ur Peter Haubergs bok *Myntförhold og udmyntninger i Danmark indtil 1146*.

MAGNUS DEN GODE (1042—1047)

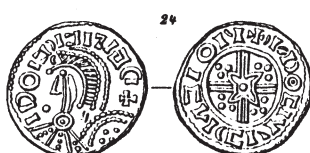
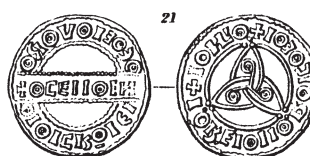
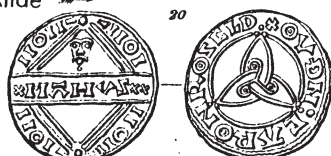
Lund →

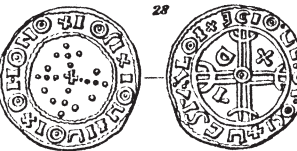
Gori

Roskilde →

Slagelse →

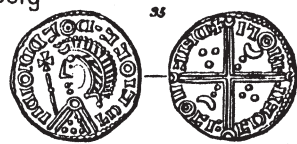
Odense →

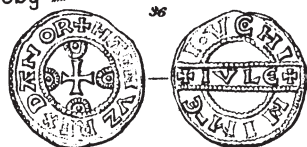
Aarhus →

Viborg

Hedeby →

STRIDSPERIODEN (1044—1047)

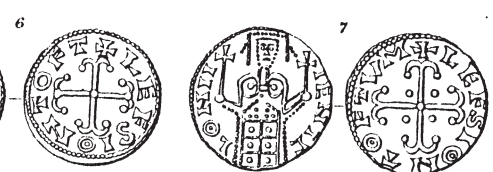
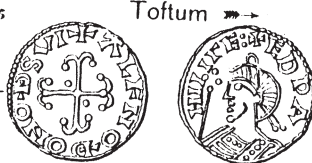
Lund →

Odense →

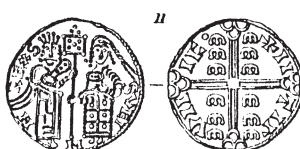
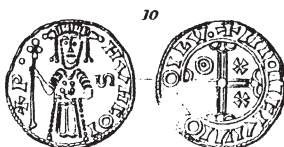
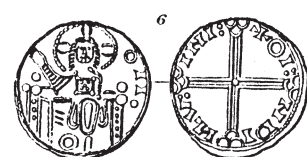
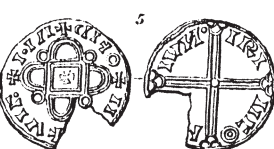
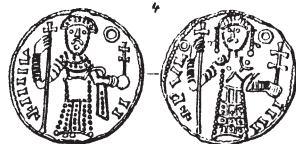
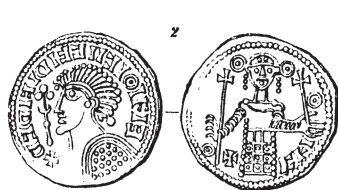
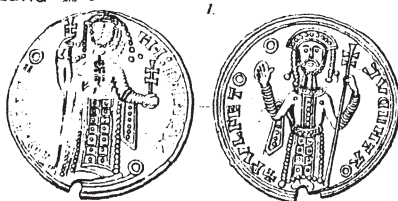

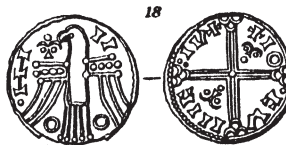
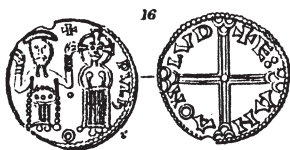
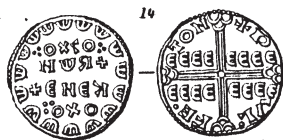
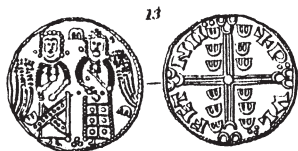
Toftum →

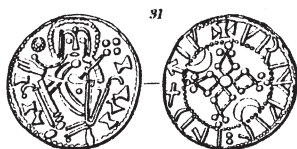
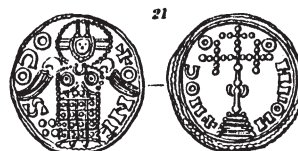
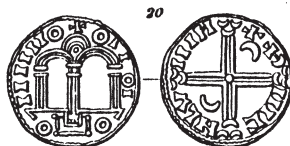
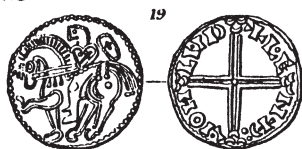
SVEND ESTRIDSEN (1047—1075)

Lund →

Lund →

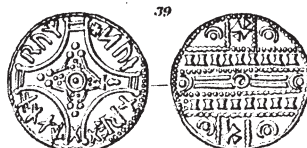
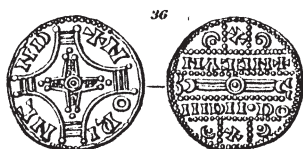
Borgeby

Thumatorp

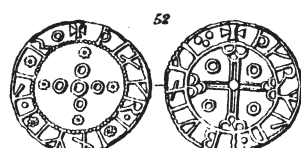
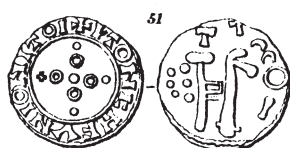
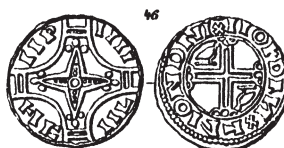
Roskilde →

Roskilde

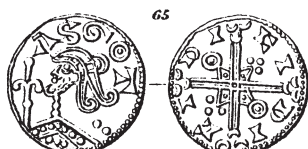
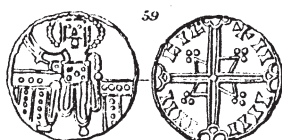
Slagelse

Odense

Viborg

Ribe

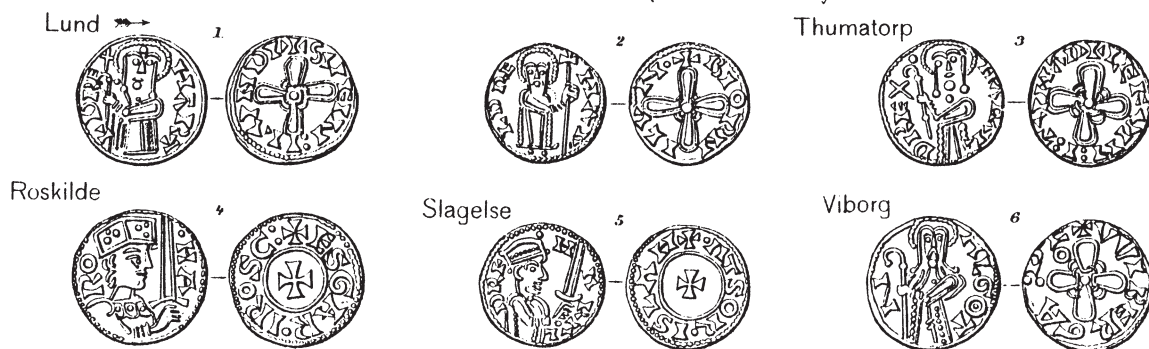

Hedeby

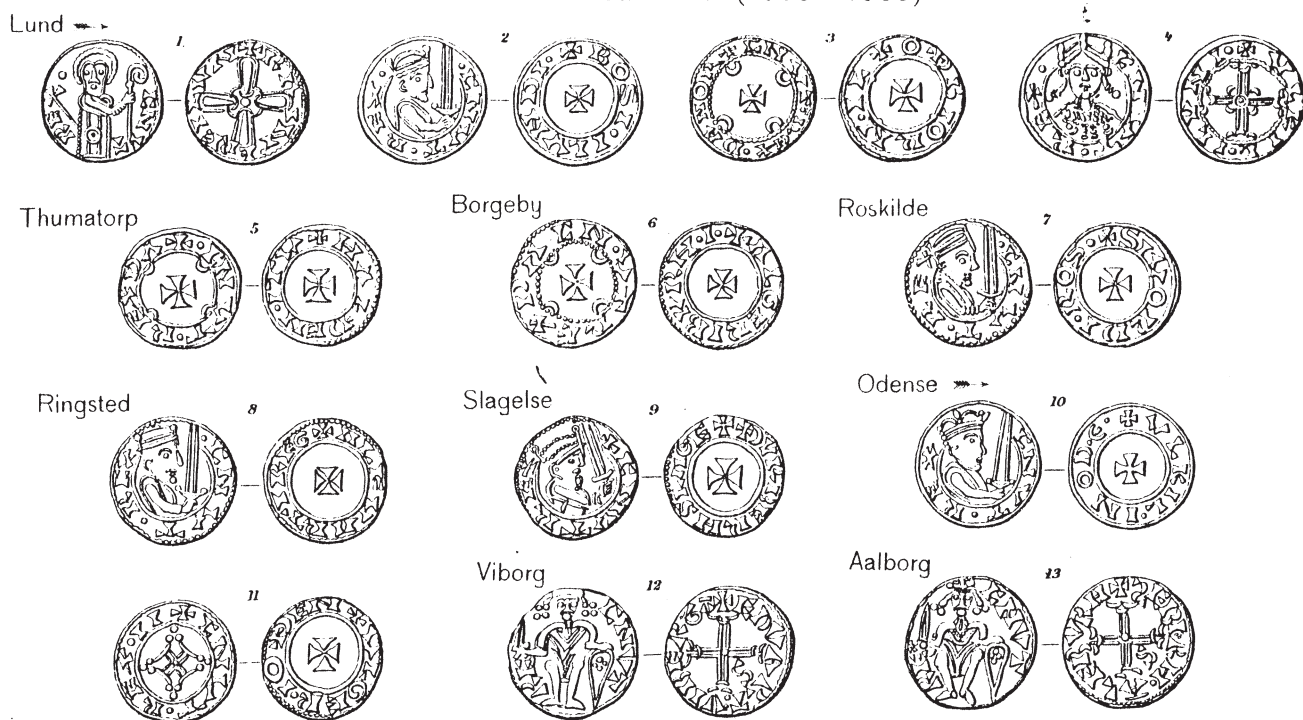

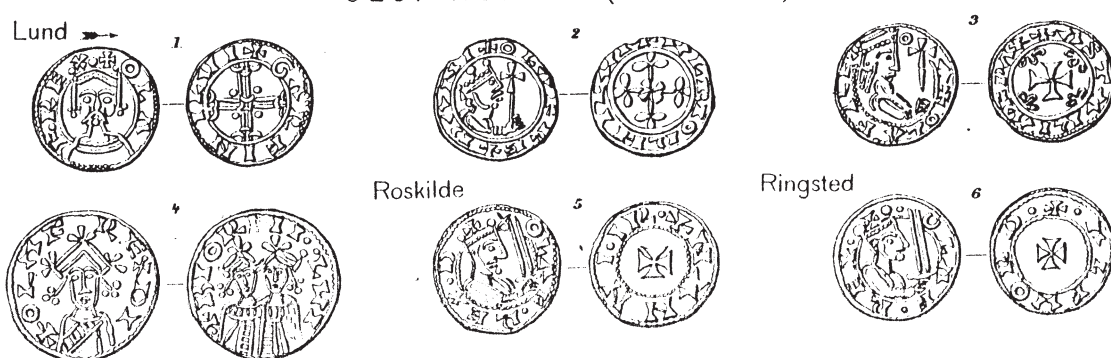
HARALD HEIN (1075—1080)

KNUD DEN HELLIGE (1080—1086)

OLUF HUNGER (1086—1095)

Slagelse

Viborg

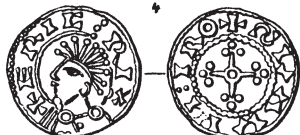

ERIK EJEGOD (1095—1103)

Lund

Roskilde

Ringsted

Randers

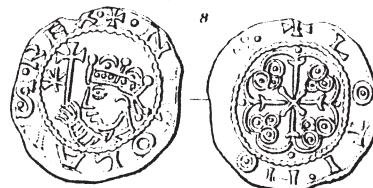
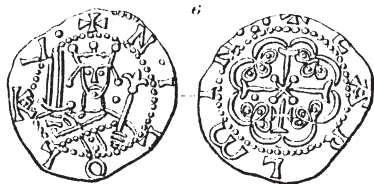

NIELS (1103—1134)

Lund

Roskilde

Viborg

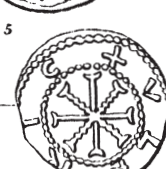
Ribe

ERIK EMUN (1134—1137)

Lund

Roskilde

ERIK LAM (1137—1146)

Lund

Roskilde

ÖLUF (1140—1143)

Lund

